

PIETŲ AZIJOJE

Sovietai laimėjo pusę

Kaip ir reikėjo laukti, žinios apie kautynes Rytų Pakistane kasdieną daugėja. Atrodo, kad viena ketvirtoji visos to krašto teritorijos dalis yra sukilėlių kontrolėje. Tiesa, jie dar retai kur gali stoti į atvirą kovą su geriau apginkluotais ir apmokytais Pakistano kariuomenės daliniais, tačiau tai netrukdo jiems praktiškai tvarkytis kaip jie nori -- didelę dalį savo kariuomenės Pakistanas turi laikyti prie Indijos sienos. Dėl to likusi Pakistano kariuomenė yra sutelkta tik miestuose ir svarbiausiose strateginiuose punktuose. Sukilėliai turi laisvą ranką plačioje provincijoje. Panašiai kaip dar neseniai Vietname.

Tokioje situacijoje Indija, atrodo, gali laikytis dėsimo taktikos. Ji remia sukilėlius, kurie anksčiau ar vėliau turėtų laimėti. Iš kitos pusės, pati Indija nepaisant savo didumo yra labai neturtingas kraštas,

VYTAUTAS MEŠKAUSKAS

kurio ūkinės bėdas dar padidino 9 milijonai pabėgėlių iš Rytų Pakistano. Ji negali per ilgai laukti, jai norėtųsi galimai greičiau paversti Rytų Pakistaną į draugišką Bengaliją ir grąžinti pabėgėlius.

Pakistano padėtis yra tragiškesnė. Jis negali laukti ir jis negali kariauti su Indija iš Rytų Pakistano teritorijos. Kariškai žiūrint jam reikia antro fronto Vakarų Pakistano - Indijos pasienyje, eventualaus Kašmiro užkariavimo. Jei Pakistanas sugebėtų ten sumušti Indijos kariuomenę, eventualiai padėtis galėtų pasikeisti jo naudai ir Bengalijoje. Bet tokia prielaida sunkiai patikėtina. Ginklų ir karių skaičium Indija viršija. Indija be to turi sovietų paramą. Tuo tarpu Pakistanui JAV nu traukė bet kokių karinių reikmenų pristatymą. Tiesa, Raudonoji Kinija yra Pakistano pusėje, bet šiuo metu pradėjus snigti, didesnių talpininkų dalinių persuntimas iš Kinijos pusės yra sunkiai įmanomas.

Pakistanas gali taip pat talkos susilaukti iš kitų mahometonų valstybių. Mahometonai dažnai pasvajoja ne tik apie arabų, bet ir visų mahometonų vienybę nuo Maroko iki Indonezijos Teigiama, kad Libija Pakistanui perleidusi savo nesenai Prancūzijoje pirktų 'Mirage' lėktuvų dalį -- 25 iš 150, o Persijos šachas pažadėjo karo atveju 'paskolinti' savo amerikoniškus 'Phantom' lėktuvus, kurie viršija Indijos turimus sovietinius Mig-19 lėktuvus.

Kaip matome čia interesai pradeda prieštarauti. Arabai, kurie naudoja sovietų pagalbą savo kovoje su Izraeliu, stovi Pakistano pusėje, kurį JAV 'apleido' ir kuris ruošiasi kariauti su kitu sovietų klientu Indija.

Jei Indija vienu ar kitu būdu laimėtų, sovietų, kurie ją atvirai remia, prestižas gerokai pakiltų. Atidarius Suez kanalą, sovietų karo laivynas dominuotų Indijos vandenynė. Maskvos įtaka nuo Kairo tęstųsi iki Hanojaus. Ji kontroliuotų Artimųjų Rytų naftą. O žvilgsnis į žemėlapi išduoda pagrindinį Kremliaus siekį -- Kinija būtų apsupta iš Pietų pusės. Jo pasisekimas būtų asmeniškasis triumfas Brežnevui, kuris turėtų gerą pasiteisinimą prieš savo politikos kritikų kompartijos viršūnėse. Girdi, jis turėtų ieškoti atlydžio Europoje ir santykiuose su JAV tam, kad galėtų su-

stiprinti Kinijos apsupimą iš Pietų.

Kinija į tai, žinoma, negali žiūrėti abejingai, tačiau jei bus prieita prie atviro karo, kuris neitų sovietams palankia prasme, Kremliuje galėtų išgalėti pažiūrą, kurie jau seniai reikalauja sunaikinti Kinijos raketos ir atominę pramonę. Jų apskaičiavimu, Sovietų Sąjungai po to neliks jokių kliūčių likti stipriausia pasaulio valstybe, nors ne revoliucijos, bet carų politikos tęsimo dėka!

Kaip matome, skaityti laikraščius vėl darosi įdomiau.

NIXONO KELIONĖ

PEKINĄ ATIDEDAMA?

Iš gerai informuotų diplomatinį sluoksnį, turinčių ryšių su Pekinu, patiriama, kad prezidento Nixono planuojama ateiinančių metų pradžioje kelionė į Kiniją galėsianti įvykti tik ne anksčiau balandžio mėnesio, arba ir iš viso neįvyks.

Pekine atsirado nesutarimų dėl Nixono viešnagės Kinijoje. Ypač opo zicija kyla iš komunistinių grupių užsienyje, kurios užimta užsienio politika ir klausia, jei Pekinas ieško susiartinimo su Washingtonu, kodėl to paties nedaro su Maskva.

• IZRAELIO premjerė Golda Meir gruodžio mėn. atvyksta į Washingtoną pasimatyti su prezidentu Nixonu.

• PAKISTANAS skelbia, kad Indija pradėjusi nedeklaruotą karą prieš R. Pakistaną. Indija paneigė pranešimą, bet prisipažino, kad jos lėktuvai buvo įskridę Pakistano teritoriją.

• PRANCŪZIJOS spauda pergyvena krizę. Iš 37 laikraščių, kurie išeidavo Paryžiuje tuo po karo, liko tik 14 ir tie patys yra dideliuose sunkumuose, nes vyriausybė leidus televizijai reklamą, laikraščiai turi didelių nuotolių.

JAV kongresmanas Edward J. Derwinski estų namuose New Yorke lapkričio 15 d. pabaltiečių jungtiname posėdy atsakinėja į klausimus. Prie stalo iš kairės: V. Radzivanas, N. Umbrazaitė, latvių ir estų atstovai. Posėdy dalyvavo apie 100 atstovų. R. Kisieliaus nuotrauka

PRIMINĖ JUNGHTINĖMS TAUTOMS BALTIJOS VALSTYBIŲ LIKIMĄ

J. Tautų Trečiasis Komitetas š.m. lapkričio 15 ir 16 d. svarstė tautų laisvo apsisprendimo klausimą. Šalia visos eilės kitų valstybių delegatų, JAV delegatas III-me Komitete, Kongreso Atst. Rūmų narys Edward J. Derwinski (Illinois), svarstant klausimą apie tautų laisvo apsisprendimo teisę ir reikalingą suteikti nepriklausomybę kolonijinėms tautoms, pasakė reikšmingą kalbą. Jis priminė Baltijos valstybių likimą ir nurodė, kad Sovietų Sąjungą, okupavusią tas valstybes ir prievarta jas įjungusią į vadinamą socialistinių respublikų tarpą. Atst. Derwinski atvira kalba

supykė Sovietų Sąjungos delegatus.

Atst. E.J. Derwinski savo žodyje J. Tautose lapkričio 15 d. teigė, jog JAV-bės pasisako už pavergtųjų tautų laisvę. Esą, amerikiečiai mano, kad laisvė bei laisvas apsisprendimas tai visuotiniai dėsniai, bet ne toki, kuriuos tektų naudoti pasirinktinai.

Nurodęs, kad nuo 1941 metų 83 kraštams buvo suteikta nepriklausomybė, Derwinski pabrėžė, jog negalima nepastebėti naujų kolonializmo formų bei nenoro pripažinti laisvą apsisprendimą, ir tai ryškiai matyti po II pasaulinio karo dienų.

JAV kongresmanas Edward J. Derwinski pokalby su Vliko pirm. dr. J. K. Valitnu. R. Kisieliaus nuotrauka

Derwinski toliau pažymėjo, kad Baltijos valstybės šiuo atveju sudaro specialų atvejį. Tas valstybes sovietams okupavus, JAV bei daugelis kitų kraštų nesutinka su sovietų pažiūra, jog tos valstybės jau nebeegzistuoja. Jis priminė, kad JAV dar ir šiandien pripažįsta Baltijos valstybių teisėtą vyriausybę atstovus.

JAV Kongreso atstovas nurodė, kad Baltijos kraštų gyventojų išvežimus į Sibirą, priminė vokiečių ir kt. gyventojų bėgimą į Vakarus, palygino komunistinės santvarkos kraštų menką ūkinį lygį su Vakaraais. Derwinski baigdamas griežtai pasisakė už laisvo apsisprendimo teisės panaudojimą visur, nes tik tą teisę turėdamos tautos gali pasinaudoti pagrindinėmis žmogaus teisėmis bei visuotinėje Žmogaus Teisių Deklaracijoje įrašytomis laisvėmis. Sovietų delegatas Safrončiukas pirmą debatų dieną (lapkr. 15) prašė balso atsakyti Derwinskiui. Esą, šis iškraipęs "istorinę tikrovę". Rusas teigė: Baltijos valstybės, girdi savo noru įsijungusios į Sovietų Sąjungą. Safrončiukas išplūdo ir emigrantus bei tariamus karo nusikaltėlius.

Atst. Derwinski tos pačios dienos vakarą, lapkričio 15, kalbėjo BATUN susirinkime New Yorke, Estų Namuose. Jis pažymėjo, kad sovietai -- labiausiai imperialistinė ir kolonijinė valstybė šiandien ir iškėlė daugelį svarbių teiginių. Susirinkime dalyvavo Lietuvos gen. konsulas New Yorke A. Simutis, estų konsulai, bendruomenių, organizacijų, spaudos atstovai. Derwinski, didelis Baltijos kraštų bičiulis, atskakė į jaunimo atstovų bei svečių paklausimus. Jam padėjo BATUN pirmininkas Kęst. Miklas. (E)

Pabaltijo kraštų atstovai New Yorke klausosi kongresmano Edward J. Derwinski pranešimo. R. Kisieliaus nuotrauka

IŠ VISO PASAULIO

• LIETUVOS intelektualų grupė kreipėsi laiškų į Meksiką prasidedantį lapkričio 28 d. tarptautinį psichiatrų suvažiavimą, prašant, kad Jungtinės Tautos įsikurtų dėl Sovietų Sąjungos patalpintų į beprotinius intelektualų. Laiško autoriai taip pat skundžiasi, kad daug intelektualų yra kalinami arba ištremti į Sibirą.

• SEN. CHARLES H. PERCY kreipėsi į Chicagos merą Daley, prašydamas, kad Chicago je 68 gatvė tarp Western Ave. ir Marquette Park, būtų pavadinta SIMO KUDIRKOS vardu, kas parodytų, kad chicagiečiai nepamiršo Simo Kudirkos.

• SOVIETUOJE neoficialiai veikiančio žmogaus teisėms ginti komiteto 52 nariai, žymūs intelektualai, kaip fizikas Andrej Sacharov ir matematikas Kafarevič, kreipėsi į žmones su atsišaukimu, kad iš beprotinio būtų paleistas jaunas rašytojas Vladimir Bukovsky, kuris ten uždarytas už tai, kad protestavo dėl rašytojų Siniavskio ir Daniel Snelmimo. Jis laikomas netoli Maskvos esančioje Serbsky psichiatrinėje ligoninėje, neleidžiant su nieku pasimatyti.

• LENKŲ JURININKAS, nušokęs Gotlande nuo lenkų laivo, kuris ten buvo pasislėpęs nuo audros, Visby policijos pasiprašė politinės globos. Švedų vyriausybė tokią globą jam suteikė.

• VIDURŽEMIO jūroje vis labiau įsigali sovietų laivynas. Šiuo metu ten plaukioja 31 paviršiaus karo laivas ir 12 povandeninių laivų.

• EGIPTO premjeras Sadat netikėtai, kad JAV pastangos sumažins įtampą Art. Rytuose ir nemano, kad konfliktas su Izraeliu bus išspręstas taikos būdu.

• PREZ. NIXONAS, kuris praėjus savaitę nedraugiškai buvo sutiktas Amerikos darbo unijos suvažiavime Floridoje, dabar gavo iš sunkvežiminių vairuotojų unijos kvietimą į suvažiavimą padaryti pranešimą ekonominiais klausimais, pridedant, kad bus sutiktas su prezidentui priklausančia pagarba ir orumu.

Australijos padangėje

ANTANAS LAUKAITIS

NAUJOJOJI GVINĖJA

Natūraliosios Istorijos New Yorko muziejaus etnologijos skyriaus direktorė dr. Margaret Mead, kuri taip pat yra ir Columbijos Universitete antropologijos profesorė, baigusi savo paskutiniąją mokslinę kelionę po paskiras N. Gvinėjos salas, Sydnejuje davė spaudos atstovams ir vėliau viešajai publikai, daugiausiai akademikams, eilę pasikalbėjimų, liečiančių dabartinę Naująją Gvinėją, kurios gyventojai taip trokšta visiškai nepriklausomybės nuo Australijos. Jos manymu, be kitų didelių valstybių vadovavimo, visiškai N. Gvinėjos nepriklausomumas šiuo metu yra labai ribotas. Tačiau per paskutiniuosius dešimtį metų, vietos gyventojų ir jiems vadovaujančių žmonių yra toks didelis noras būti nepriklausomiems, jog jie pasiryžę yra viską išmokyti ir viską priimti. Kaip jiems tas viskas gerai pasiseks, tai yra sunku šiandien apie tai daryti galutinės išvados, nes N. Gvinėja, dr. M. Mead žodžiais, yra vienintelis tokios rūšies kraštas savo istorija ir gyvenimo būdu ir niekad anksčiau žmonės iš dabartinį mūsų pasaulį nėra atėję taip pavėluotai.

Naujosios Gvinėjos sala, įskaitant ir aplinkines jai priklausančias saleles, turi 178,260 kvadratinų mylių ploto ir yra po Grenlandijos antroji savo didumu pasaulio sala. Mokslininkų manoma, kad tai yra išsikišusi Australijos žemyno dalis. Šiuo metu čia gyvena vietinių juodųjų 2,433,000 ir apie 50,000 australų ir kiniečių. Salos pakrantėse yra labai daug moskitų užvaldytų drėgnų pelkių, kai viduje yra gana daug kalnuotų vietovių, neprieinamų slėnių ir smarkiai tekančių upių. Vienos, kaip tokios, N. Gvinėjos kalbos čia nėra. Priskaitoma apie 700 skirtingų dialektų, dažnai vienas su kitu visai nepanašų. Oficialioji kalba dabar yra anglų ir daugiausiai susikalbamoji pidgin kalba, kuri yra mišinys anglų, vokiečių ir daugiausiai paplitusios Motu dialekto kalbų.

N. Gvinėją pirmasis aptiko portugalas Antonio d'Abreu 1511 metais, tačiau pats pirmasis išsikėlė ispanas Jorge de Menezes 1546 metais. Ji buvo paskelbta Ispanijos kolonija. 1828 metais olandai šiaurėje įkūrė savo naująją fortą ir paskelbė šiaurinę dalį Olandijos kolonija, kai pietryčių dalį 1884 m. užėmė britai ir šiaurės rytų dalį Kaizerio Vokietija. Po I-jo Pas. Karo šios abi N. Gvinėjos dalys, mandato teisėmis, buvo perleistos valdyti Australijai.

Per paskutiniuosius 30-tį metų Australija labai daug padėjo N. Gvinėjai jos kelyje į būsimąją jų nepriklausomą savivaldą, kuri, manoma, bus jai duota ateinančiame dešimtmetyje. Po II-jo Pas. karo Australija į N. Gvinėją sudėjo daugiau kaip 1300 milijonų dolerių, kas yra maždaug po 50 dolerių kiekvienam šio krašto gyventojui, padarančius juos daugiausiai paramos gavusius individus pasaulyje, imant bendrą procentinių gyventojų skaičiumi. Per visą savo buvimo laiką Australijos vyriausybės, ne žiūrint kokia partija valdytų kraštą, stengiasi nuo daugiau išmoksinti vietinių, įtraukiant juos į administracinį valdymo darbą. Australijos vyriausybės buvo numatyta visiškai nepriklausomybę suteikti 1972-76 metų laikotarpyje, kada bus renkami nauji vietos seimo atstovai, tačiau pačių vietinių politikų manymu, tas bus dar per anksti ir jie siūlo tai padaryti sekančiame 1976-80 metų laikotarpyje.

Didžiausias trūkumas N. Gvinėjoje yra specialistų ir mokomojo personalo. Negalint to pilnai užpildyti žmonėmis iš Australijos, N. Gvinėjoje jau kuris laikas kaip veikia paskirų amatų, technikos ir administracijos mokyklų, koledžių, technikos ir žemės ūkio institutų, mokytojų seminarijos ir paskutiniu laiku buvo įsteigtas pirmasis universitetas. Pradžioje vietiniai gyventojai, pabaigę valdiškas arba dar daugiau misionierių vedamas pradinės mokyklas, gana skeptiškai žiūrėjo į tolimesnį mokslą, tačiau dabar, jau atsiradus pirmiesiems jų pačių išsimokslinusiems vadovams ir politikams, kurie važinėdami po kraštą ir būdami patys savojo krašto ir savosios rasės iškėlėjai, vaizdas smarkiai keičiasi ir vietinių jaunuolių užsidegimas ką nors atsiekti yra didelis.

Po II-jo karo, kartu su kitais emigrantais specialistais, į Australiją atvažiavo ir nemažas skaičius lietuvių gydytojų. Negalėdami gauti tuoj pat darbo savo specialybėje Australijoje, jie gavo sutikimą gydytojų darbams N. Gvinėjoje. Tokiu būdu gana didokas skaičius lietuvių gydytojų dirbo šiame krašte, per metų laiką iškildami iki aukštų administracinių pareigų, kaip dr. L. Petrauskas, dr. Vl. Ivinskis ir dr. S. Svirklis pasidarydami apskrįti ar net visos salos rajono gydytojais. Šiuo metu ten yra gana tolokai nuo visų didesniųjų miestų atsiskyręs kaunietis dr. Sl. Žygas, kurio pavardė jau prieš dešimtmetį buvo plačiai nuskambėjus ne tik Australijos, bet taip pat ir Amerikos bei Europos mediciniškame pasaulyje, po to kai jis davė savo tyrinėjimų plačius aprašymus apie iki dabar neišgydomą ir iki to laiko mažai žinomą, daugiausiai N. Gvinėjoje paplitusią "juoko ligą". Jis su savo tyrinėjimų ir gydymo daviniais buvo iškviestas į Ameriką ir kelias Europoje vykusias specialistų konferencijas, ir, manoma, kad jo darbas labai daug padės šios ligos visiškai pagydymui. Be kito šiuo metu esančio lietuvių gydytojo Romo Cavill, pats daugiausiai viasoje sostinėje išgarsėjęs yra inžinierius P. Dirkis,

Lietuva nuo seno vadinama dainų šalimi. Bet kodėl tiek daug gilaus skausmo ir švelnaus liudėsio slypi jos dainų melodijose? Lietuvių dainose, muzikos instrumentų melodijose, tautinių šokių judėsiuose -- net ir lietuvių veido išraiškoje giliai išpausta tautos istorijos drama. O ji juk nuo seniausių laikų beveik per dėmį įtempto budėjimo ir nepaliaujamos kovos dėl krašto laisvės ir nepriklausomybės būsenoje gyveno. Nerūpestinga gyvenimo laisvė ir laime džiaugtis lietuviui beveik nebuvo kada. Apsigyvenusi tarp gobšių ir agresyvių kaimynų, nuo seniausių laikų lietuvių tauta buvo jų puolama ir naikinama. Net ir jos klestėjimo laikotarpis buvo nuolatiniomis kovomis paženklintas.

Kol Lietuvos priešakyje stovėjo stiprūs valdovai ir vadai, kol ji turėjo galingą karinę jėgą, tol jos laisvė ir nepriklausomybė nuo pasikėsintųjų daugelį kartų buvo apginta ir išsaugota. Netekusi tvirtos karinės jėgos ir politinės vadovybės, neteko ir nepriklausomybės. Prasiidėjęs ilgas okupacijų laikotarpis, naikino, plėšė materialines Lietuvos vertybes ir marino jos vaikų dvasines galias. Okupantai darė visa, kad

eidamas vyriausiojo apskrities inžinieriaus pareigas. Taip pat sostinėje Port Moresby gyvena ekonomistas Romas Miniotas su šeima ir Amerikos lietuviams žinomo kompozitoriaus ir dirigento J. Gaidelio sūnus Aidas su savo šeima. Vietiniai lietuviai čia labai gražiai sugyvena ir yra labai draugiški. Atvykę, nors ir visai nepažįstamą tautietį iš kitų kraštų, kad ir Australijos, priima kaip didžiausią savo svetį.

Šeima ir gentis nuo akmens amžiaus laikų N. Gvinėjoje buvo pagrindinė valdymosi forma ir ji dar ir dabar daug kur yra pagrindinis socialinis vienetas. Anksčiau kanibalizmas ir galvų medžiojimas, bei ceremoninis jų nupiovimas, buvo labai populiarus, nors ir dabar dar pasitaiko vienas kitas žinomas atsitikimas, kaip kad pvz. buvo suvalgytas jaunasis Rockefelleris. Tačiau civilizacija ir baltųjų atnešama kultūra labai matomai keičia jų tradicinio gyvenimo būdus, papročius, maistą, religiją, prietarus ir kita. Jauni žmonės pamatę naująją gyvenimą miestuose ir miesteliuose, palieka savo primityvų gyvenimą, išsijungdami nuo visų juos šimtmečius rišusių tradicijų ir, persikeldami į miestus, stengiasi pritapti prie naujojo, baltojo žmogaus jiems atnešto daug geresnio, lengvesnio ir idomesnio gyvenimo. Daugumai tas pasiseka padaryti, tačiau nemaža dalis negali prie to pritapti ir jie pasidaro socialinio gyvenimo problema. Todėl nenuostabu, jog didžiojoje Port Moresby, Lae, Rabaul ir kt. miestuose labai daug padidėjo kriminaliniai nusikaltimai, vagystės, girtuokliavimas ir prostitucija, kas sukelia jau ne tik australų pareigūnams, bet ir vietiniams jų vadovams nemažų problemų.

Su atnešta vakarų civilizacija ir kultūra, pradeda labai smarkiai nykti ir vietiniai kultūriniai, religiniai ir prietariniai papročiai, todėl tam įamžinti buvo įsteigtas sostinėje P. Moresby pirmasis N. Gvinėjos muziejus, kur be visų renkamų eksponatų, norima įamžinti ir daugumas šio krašto legendų, padavimų, garsųjų tūkstančius metų turinčių Sepik artistinės genties meninių veido maskių kolekcijas, medžių raizinius ir paskirus medžio žievių piešinius, kur sau lygių visame pasaulyje negalima būtų rasti.

N. Gvinėjos misionieriai yra atlikę šiame krašte neišsiaiškinamą darbą tiek religiniame, tik ir kultūriniame gyvenime ir jau juodieji turi savo paskirus vyskopus anglikonų bažnyčioje. Pirmasis iš jų vyskupas J. Ambo neseniai su dideliu pasididžiavimu išsireiškė: "Mano tėvas buvo tikras kanibalas ir vieną kartą jis man pasakė, jog pati skaniausia mėsa pas žmogų yra rankoje tarp alkūnės ir riešo", kai neseniai, Australijos lankymosi metu išventintas popiežiaus Povilo VI juodasis N. Gvinėjos katalikų vyskupas T. Vangeke, aiškindamas savo paskirtį vietiniams tikintiesiems, pasakė, jog jis yra "Didžiojo Dievo burtų daktaras".

Kaip būtų beaiškinama ir kokių būdų prie juodųjų N. Gvinėjoje būtų prieinama, naujoji kultūra ten plinta atnešdama jiems gerovę ir laisvę.

IG. SERAPINAS

Lietuva būtų "ir tamsi, ir juoda", nes su tamsuoliais lengviau susidoro.

Tiesa, daug mūsų tautos vaikų per ilgą okupacijos laiką (ypač iš "margių dvarų") atskilo nuo savo tautos kamieno ir nuėjo tarnauti svetimiesiems. Bet gajai tautos gyvybės kibirkštis išliko gyva, išsaugota per kartų kartas jos saugijame židinyje -- kaime. Ir kai Pirmajam pasauliniam karui baigiantis Lietuva ryžosi iš svetimųjų priespaudos keltis, iš to saugiojo tautos gyvybės židinio -- kaimo, net nė kieno neraginami vyrai, palikę savo ūkio darbus ir šeimas, traukė sostinė Vilniun Lietuvai laisvę iškovoti ir ją ateities kartoms išsaugoti. Jie suprato, kad tautos laisvė ir valstybės nepriklausomybė yra daug vertesnė už jų žmogiškąją gyvybę. Ir tikrai, anose dienose "daugel krito sūnų, kaip tų lapų rudens...", bet laisvė ir nepriklausomybė buvo laimėta. Lietuvos savanorių ir karių aukomis iškovota laisvė jos vaikams buvo lyg saulėtas pavasario rytas po ilgos ir sunkios svetimųjų priespaudos.

Reguliari Lietuvos kariuomenė, gimusi prieš 53-jus metus ir gražiai

išbujojusi, per savo eiles pervedė visą pajėgų vyriškąją jaunimą. Stovėdama tėvynės laisvės sargyboje, ji drauge atliko ir didelį švietimo bei auklėjimo darbą. Ji ilgiems laikams į ateitį nutiesė tautinio sąmoningumo ir laisvės vertinimo tiltą. Tos pačios Lietuvos kariuomenės paruošti vyrai partizaniniam kare per ištisą dešimtmetį su menkais ginklais, bet didele drąsa pajėgė kovoti su pačiu žiauriausiu Lietuvos okupantu -- rusiškuoju komunizmu. Šie didvyriai savo kraujo auka pristabdė okupantą nuo užsimoto greito mūsų tautos naikinimo. Jie paliko mūsų ateities kartoms stačiai legendarinio heroizmo pavyzdį, o kartu ir įpareigojimą po jų seksiančioms kartoms tęsti laisvės kovą visais įmanomais būdais iki siekiamojos laisvės laimėjimo. Negęstantis laisvės troškimas ir jos ilgesys, lyg anas jūros švyturys, turi rodyti kelią į didįjį tikslą per visas kliūtis ir pavojus.

Tuo laisvės troškimo ilgesiu ir ryžtu tebegyvena pavergtoje Tėvynėje likusieji. Turėdami vilties kibirkštėlę ištrūkti iš nepakenčiamosios komunistinės vergijos, daugelis net gyvybės kainą rizikuoja koku nors būdu išsiveržti į laisvę. Tatai liudija Brazinskų, Simokaičių ir prieš metus Simo Kudirkos bandymas ištrukti į laisvę O kiek panašių bandymų "kultūrinių" ir politinių maininkų pastangomis liko nuo viešumos nusiėpta.

Simo Kudirkos šuolis į laisvę, bandytas 1970 lapkričio 23 d., sutapęs su Lietuvos kariuome-

Mums rašo

NEPATINKA ŽODIS "KANIBALAI"

Vienoje paskutinių Dirvos laidoje (rodos lapkričio 12 d.) tilpo apgailėtinas Graudos straipsnis išniekinantis Afrikos tautų delegatus prie UN'o, Kinijos ir UN'o priėmimo progą.

Tokie rašiniai tikrai nepasitarnauja mūsų lietuviškam reikalui. Kitą žemindamas, savo kultūringumo nepademonstruosi. Kenksmingi yra aplamai mūsų spaudoje pasitaikę žeminiškai tautų ar kontinentų, kaip mongolai, aziatai ... o dabar net kanibalai!

Jeigu skaitytojai laikomi laikraščio šeimos nariais, tai natūralu jog jie nori kad šeima būtų padori.

Linkiu viso geriausio

Jonas Šepetys
Detroit

nės įkūrimo data, pasibaigę begėdišku išdavimu. Tačiau Simo iki šiol patirtų kančių vaisiai yra nepaprastai dideli visai mūsų tautai ir jos laisvės bylai. Jo išdavimo žiaurus įvykis ir didžiulis pasipiktinimas nuaidėjo per viso laisvojo pasaulio spaudą, atidengdamas pasaulio laisvę atstovaujančiųjų beaisių pataikavimą komunizmui ir nenorą išgirsti pavergtųjų laisvės šaukimo. Šis ramus be ginklis laisvės šauklys savo drąsioje teismokaloje išdrįso parsišaukti teisėjams į akis pažerti pavergtos tautos neužslopinamą troškimą ir savo žygio prasmę.

Jei nebūtų buvusi įkurta Lietuvos kariuomenė, nebūtume turėję nė anų 22-jų laimingųjų laisvo gyvenimo metų. Vėl atsidūrę vergijoje, nebūtume turėję nė herojinės partizanų epopėjos. O partizanų žūbtinė kova įkvėpė ryžto ir drąsos išsiveržti į laisvę ir Simui Kudirkai.

DIRVAI REIKIA 500 PRENUMERATORIŲ!

DIRVA

6907 Superior Ave.
Cleveland, Ohio 44103

Ieškome 500 naujų prenumeratorių! Šia proga naujiems skaitytojams Dirvos metinė prenumerata pirmaisiais metais \$10.00, studentams, gyvenantiems prie universitetų — \$6.50.

Siunčiu dol. ir prašau Dirvą siuntinėti 1 metus šiems naujiems skaitytojams:

Pavardė ir vardas

Adresas

Pavardė ir vardas

Adresas

Pavardė ir vardas

Adresas

Užsakytojo pavardė ir vardas

Adresas

P. S. Asmuo, suradęs du naujus prenumeratorius ir atsiuntęs pinigų, gauna dovanų knygą.

DIRVA

THE LITHUANIAN
NEWSPAPER

6907 SUPERIOR AVENUE, CLEVELAND, OHIO 44103

Telephone: (216) 431-6344

SECOND-CLASS POSTAGE PAID AT CLEVELAND, OHIO •
PUBLISHED TWO TIMES A WEEK EVERY WEDNESDAY AND
FRIDAY BY AMERICAN LITHUANIAN PRESS RADIO ASS'N. VILNIS,
INC. • SUBSCRIPTION PER YEAR \$13.00 • SINGLE COPY 15 CENTS.

EDITOR VYTAUTAS GEDGAUDAS

DIRVA ISEINA TREČIADIENIAIS IR PENKTADIENIAIS •
PRENUMERATA MEAMS \$13.00, PUSEI METŲ \$7.00 • ATSKIRO
NUMERIO KAINA 15 CENTŲ • STRAIPSNIAI TRUMPINAMI IR
TAISOMI REDAKCIJOS NUOŽIŲA • NESPAUSDINTI STRAIPSNIAI
GRAŽINAMI TIK AUTORIAUS PRASANT • PAVARDE PASIRASYTI
STRAIPSNIAI NEBŪTINAI IŠREIKŠIA REDAKCIJOS NUOMONĘ • UŽ
SKELBIMŲ TURINĮ IR KALBĄ REDAKCIJA NEATSAKO.

Nuželdintos lietuviškos sodybos

-- Neretas žemdirbys, pamiršęs senas sodybiškas tradicijas, tenkinasi naujakūrio sklype vieną kitą obelaitę įkasęs, -- verkšlena "Valstiečių laikraštis" (spalio 2 d.).

Ir iš tikro, kolūkio sodyboms kuriantis, jų apželdinimo problema pasidarė prievartiniu statybos biurokratų rūpesčiu. Naujakūriuose nebėra to tradicinio, laisvojo ūkininko rūpesčio, apželdinti savo sodybą, arba puoselėti tėvų pasodintus vaismedžius ir puošnias liepas, šlamančius klevus, arba ir rūščiai atrodančias egles, reikalingas užtvarams nuo šiaurios.

Į kolūkines sodybas ateina industrinis ūkininkas, kurį sovietai oficialiai vadina žemdirbiu. Tai naujas darbininko tipas, kuriam rūpi nebe žemė, kaip sodybos šioje kolūkio sodyboje, kur bus jo sekanti būstinė? Šitam žemdirbiui rezervuoja tam tikrą "privatinį" sklypelį. Čia jis augina pagelbinį maistą savo kukliai kolūkinei dienai pajavairinti: vistas, paršą, kartais avi, rečiau ir karvutę. Čia ir "ikasa" obelaitę ar kitą, su šentencija, kad už metų, kitų turės ir obuolių, kitą vieną ar kitą. Tokiam žemdirbiui retai rūpi kolektyvinį ūkį želdinti. Privačios nuosavybės pojūtis išrautas iš jo dvasios. Į jam suteiktą sklypelį jis žiūri kaip į savo uždarbio dalį. Kol dirba jis čia, turės ir sklypelį. Bet kartais būna ir dar kitaip: kolūkio vadovybė gali atimti tą sklypelį, duoti kitą, ir pan.

Kur gi toks žemdirbys rūpinsis, kad prie jo gyvenamojo (gal laikinai) namo, augtų "liepa prie vartų"!

Tad želdinimas, kur tuo rūpinasi vadovybė, išeina iš biurokratų iniciatyvos. Laikraštis, kaip pavyzdį, ima Kivilyių kolūkį Akmenės rajone. Čia gausiai sodina medelius. Juos kolūkis perka iš medelyno. Tačiau, tas pat medelinas skundžiasi, kad apylinkės kolūkiai niekad neišperka medelių atsargos. Reiškia, tik paskiri kolūkių vadovai, stumia apželdinimą. Administracijai pasikeitus, gali ir pavyzdingas Kivilyių kolūkis pamiršti medelių sodinimo rūpestį.

Liepa, beržas ir klevas, amžini lietuviško kaimo papuošalai taip išretėjo, kad jų pasigenda jau ir kolūkinių sodybų projektuotojai. Jie įkalba žemdirbių vadovams, kad šie masiniai sodintų tuos medžius prienujo, lietuviškojo kaimo pakaito, kas yra kolūkinė sodyba.

Gamtavaizdis kinta, jaukios viensiedijos dingo, trobos suvelkamos krūvon, seno rusiškojo kaimo pavyzdžiu. Krūvoje gyvenančius lengva jų kontroliuoti. Nuosavybės jausmo išgrandimas priverčia žmones į viską, ir į medelius, žiūrėti, kaip į laikiną daiktą, nereikalingą mechanizuoto žemdirbio psichologijai.

Laikraštis, lyg nematydamas sovietinės realybės, verkšlena: "Pažiūrėkime, kaip atrodė per šimtmečius kurtos senosios mūsų valstiečių sodybvietės. Žmogus, sodinęs prie trobos liepaitę, vargu ar žinojo naujadarą "apželdinimą". Niekas nekalbėjo tada apie pareigą sodinti medelį. Parsinešdamas tėvas iš miško jauną uosį vien dėl to, kad šleikštu buvo židrėti į nuogą kiemą, kad taip kvietė širdis.

Liepa prie vartų... Kiek šviesių vaikystės prisiminimų mena ji mums".

Kada meilė medžiui, šventa ir tradicinė, tapo nebe meile, bet pareiga, naujas sovietinis žemdirbys atrodo nelabai pareigingas želdinti kolūki.

Savaime suprantama, kas ginę prietarų projektui sugrąžinti į lietuvišką sodybas uosius, beržus, liepas ir klevus! Jie sudarolietuviškos pasaulėžvalgos atramą. Juk ir laisvės kovotojai noriai vadinosi savo numylėtų medžių vardais. Be labiausiai gėdaujame, kad po visų tarybinių medžių sodinimų, ateitų Lietuvai Laisvės medžių sodinimo šventė. Tada nepareiga, o lietuviška meilė medžiui, atželdins Lietuvą.

(ar)

Vyrai, kuriems rūpi didžioji idėja -- užbaigti milijono dolerių Lietuvų Fondo, vieno pokalbio su Chicago universiteto dekanu proga, iš kairės: LF valdybos pirmininkas dr. J. Valaitis, vicepirmininkas A. Rėklaitis, Tarybos pirmininkas dr. G. Balukas, dekanas R. Strecker, ir LF vienas iš iniciatorių ir ilgęnį laiką buvęs valdybos pirmininku dr. A. Razma.

Didžioji talka milijonui užbaigti

Ateinančių metų kovo mėn. 14 d. sukanka lygiai dešimt metų, kai buvo įsteigtas Lietuvų Fondo. Atseit, netruko praėję dešimtmetis, pareikalavęs iš Lietuvų Fondo iniciatorių, steigėjų, ugdytojų ir visos lietuvių visuomenės sumanumo, kantrybės, daug geros valios ir didelės aukos.

Per tą laiką Lietuvų Fondas pergyveno įvairius laikotarpius -- organizacinius, administracinius ir įnašo telkimo.

Lietuvių Fondo idėją iškėlė ir ją įgyvendinę asmens idėja daug širdies, rizikos, piniginės aukos ir darbo, vis vilidamiesi, kad vieną dieną Amerikoje gyveną lietuviai iš savo išteklių išbaigs pradinę idėją -- sukels milijoną dolerių atsikuriančiai Lietuvai, gi šio fondo palūkanomis bus maitinamas lietuvių kultūrinis gyvenimas ir lituanistinis švietimas.

Lenkiame galvas ir dėkojame LF valdybos pirmininkams -- dr. Antanui Razmai, vienam iš LF iniciatorių, Teodorui Blinstrubui, daug širdies, darbo ir sumanumo idėjusiam į LF organizavimą ir gana sėkmingai įnašų telkiamą, dėkojame dr. K. Ambrozaitiui ir nuo ateinančių metų pirmininko pareigas perimančiam dr. J. Valaičiui. Jie su kitais darbščiais valdybos nariais Lietuvų Fondą varavo į sėkmingesnę ateitį.

Su dėkingumu minime LF Tarybos pirmininkus -- dr. A. Razmą, dr. G. Baluką ir būsimos kadencijos pirmininką dr. K. Ambrozaitį su jų vadovaujamomis Tarybomis, vaurijos dėmuo daug pastangų, kad Lietuvų Fondo idėja būtų galutinai įgyvendinta.

JURGIS JANUŠAITIS

Tiesa, pasiekta labai daug. Lietuvų Fondo šeimon atėjo apie 3000 narių, sudėdami virš 700.000 dol. įnašų. Daug laimėta! Bet kur dar didžiosios pergalės viršūnė? Dar reikia 300.000 dolerių, kad Lietuvų Fondo darbas būtų išbaigtas.

Galime džiaugtis, kad Lietuvų Fondas iki šiol lietuviškiems kultūros, švietimo, mokslo ir kitoms reikalsams jau išdalino 132.000 dolerių. Ar gi nereikšminga suma! Ar tai buvo bereikšmis darbas?

Artėjant į dešimtmečio sukaktį, Lietuvų Fondo vadovybė ir šiais metais išsiuntinėjo 10.000, kvieslių Amerikoje gyvenantiems lietuviams, kviesdama į LF įstoti naujais nariais su savo įnašais, ar papildyti jau turimus. Kvieslys -- tai didžiojo tikslo balsas, be sibelžias į kiekvieno lietuvių širdį, primindamas, kad Lietuvų Fondo idėja yra didelė, reikšminga, lietuviškai kultūrai ir švietimui išlaikyti būtina. Ar į kvieslį atsiliiepsime? Ar ir toliau liks balsas tryuose šaukiantis, parodys netolima ateitį.

Tad kaip galėtume užbaigti milijoną? Mano galva, kaip eilinio lietuvių, reikėtų visiškai visuotinum visiškai visų sričių lietuvių pajudėjimo keletą mėnesių ir tik vienam tam didžiajam tikslui -- užbaigti milijoną. O tai galėtume įvairiai atlikti. Duodu keletą sugestijų.

Į Lietuvų Fondo didžiąją talką jungiasi visos Lietuvos Bendruomenės apylinkės ir apygardos. Juk LB iš LF gauna 50 procentų dalinamų palūkanų, tad pirmuoju rūpesčiu LB ir turėtų laikyti dabar, vykdam LF vartų.

Mes vien Chicagoje turime veikiančių per 100 įvairių organizacijų, klubų, sambūrių. Tad kiekviena iš jų, norėdama savo veiklos tikslus išryškinti, iš savo kasos kartais laikomų stambių sumų, įstoja pilnateisiais nariais į LF su stambesniais įnašais, tapdamos Lietuvų Fondo garbingais nariais. Organizacijos tai turėtų laikyti sau už garbę ir vienu iš savo veiklos tikslų.

Į Lietuvų Fondą įstoja visos veikiančios lituanistinės mokyklos. Gražų pavyzdį parodė Chicago Marquette parko lituanistinė mokykla vadovaujama Prano Razmino, vasario 16 dienos progomis iš mokinių surinkusių centais virš tūkstantinės Liet. Fondui. Mokiniai pratinami prie visuomeniško gyvenimo, išaiškinama LF idėja ir skatinamas dosnumas. Yra ir daugiau mokyklų,

pasekusių Marquette Parką. Garbė joms! Gi dar tos, kurios galėtų prisidėti -- tegul siekia to ir tikrai visų mokinių tėvelių pastangomis bus pasiekta ir kiekviena lituanistinė mokykla taps garbingo fondo šeimos nariu.

Mes turime keliasdešimt lietuviškų veikiančių parapijų visoje Amerikoje. O jeigu ir tų parapijų klebonai, sakykim kokia nors viena proga kreiptųsi į savo lietuvių parapijiečius ragindami prisidėti prie Lietuvų Fondo idėjos įgyvendinimo ir paskirtų antrą sekmadienio rinkliavą LF tikslui. Manau, kad ne viena lietuvių parapija, dėka smulkių, bet gausių parapijiečių aukų, taptų taip pat LF nariu. Juk parapijoms taip pat svarbu, kad lietuviybė Amerikoje išilaikytų, kad ilgiau galėtų ir lietuviškos parapijos savo egzistenciją pateisinti.

Tad, gerb. lietuvių parapijų klebonai, iš jūsų laukiama taip pat malonios talkos, nuosirdaus darbo.

Spauda lėmė ir lems Lietuvų Fondo idėjos įgyvendinimą. Tad jau dabar LF vadovybė turėtų su laikraščių re-

(Nukelta į 4 psl.)

Šis bei tas

Skelbiami Jaunimo Metai? Užmojis geras, nes tikrai dabar mums taip sunkiai svetur tautos laisvės vėliavą nešant -- jaunimas yra pirmieji rūpestis. Tik kodėl paskelbimas toks kuklus, lyg puse lūpų, be ryškesnio turinio? (Tie keli punktai gretim surašyti -- deja, nieko naujo nei konkrečiau nepasako, vien pakartojama daug kartų girdėtas standartines frazes). Argi tai tebus tik formalus priedas prie Jaunimo Kongreso? Tik rėmai tam įvykiui papuošti, lyg knygos viršelio spalvota apdaila? Jau anksčiau būdavo spaudoj balsų, kad įvardijant kuriuos metus tam tikru vardu, reikėtų daug rimčiau į tai žiūrėti ir -- turiningiau šią įvykį vykdyti. Nepalikti vien apytusčių žodžių pasišvaistymu. Būtina išdirbti iš anksto realių žygių planą, kad dalykas būtų visuotiniausias ir giliau aprėptas, kad įneštų visuomenę kį naujo ir -- kad būtų jaučiamas ir vykdomas visą laiką per tuos metus. Irgi pats paskelbimas pareikštinias oreniu platumu -- užsimotais darbais pagrįstas, visuomenę jautriau sudominas.

• Ir šiuo atveju negana vien J. Kongreso, nes tai nebe nauja tema, jau kuris laikas eina jo ruošia -- jis ir be to šūkiu įvyksta. Ir nebe pirmas kongresas šaukiamas. O specialieji metams krikštyti nepakaks jau vakarykščiui pradėtų žygių, reikia ką nors visai naujo pateikti. Tad iš Jaunimo ir švietimo atstovų laukitina aiškesnių balsų. O medžiagos yra, daug dirvonų tebedėdymuoja, tik -- stabtelėti ir pasidairyti. Jokių būdu nedera apsistulinti vien "grandiozinio suvažiavimo paveikslu" ir tik jam jėgas bei lėšas skirti, nes tai nėra esmės šaltinis, o tikrai tikrų darbų rezultato paroda. Todėl nesiribotina tik techniškai tobulu to įvykio surengimu, bet dar svarbiau -- įtemptai ir uoliesnėm pastangom padirbėti daugelyje jaunimo tautinio ugdymo sričių. Arba bent ką pradėti, gamalus užmegzsti, daigus įdiegti, kad ir po kongreso -- taip greit neišblėstų visas entuziazmas, kad rezoliucijų paskelbimu nepasibaigtų visi užmojai...

• Dar neįvertinta pakankamai L. Pedagog. instituto šviesa: giliu išmanymu ir sunkiu darbu čia ugdymo ateitį mums mokytojai, žurnalistai, org-jų vadovai, kurie senimą turės pavaduoti. Ši įstaiga dar labai gerai atlieka, tik iš org-jų bei jaunimo vadovų nesulaukia šiltesnio parėmimo, o tai jų prievolė balsingiau verbuoti jaunuosius lietuviškam mokslui... Sporto srities reikšmė jaunimui dar neišsemta, gal ką nors apčiuopiamiau galima pastumti kaip tik dabar, kai jaunimas ant kojų sukelta? Mišrių šeimų jaunimo įvykimas savon bendrijon tebelaukia bent kokio plano. Nemokančių lietuvišką pritraukimas lig šiol tik kaip kieno partizaninių pasiaukojimų bandomas. Jaunimo tėvus sutelkti į veiklų vienetą, gal būtų, vyktyt kaip tik sėkmingiau Jaun. Metų šūkiu? Priešmokyklinio auklėjimo visuotinesnis vykdymas -- argi ne jaunimo ugdymo pagrindas? Jaunimo ansamblių bei chorų gausėni būriai (ir visose vietovėse) pagaidautini. Kasdienos ir savaitgalių reikalui linksmy liet. dainelių rinkinio trūksta jaunimui -- tai neperduoti, tik reikia organizuoti. Savų žaidimų vadovėlio irgi, nes žaidžiant itin lengvai įsimenami žodžiai bei ritmas, tartis, o žaidimas šeimose ar sambūriuose ugdymo savitarpio glaudumą, bičiulystės bei giminytės ryšį. Ogi skaitinių spragų irgi šiai progai priklausytų: leidėjus įsakmiau prispirkti, turimas knygas iš užmaršties gyviau traukti ir suregistruoti, pagal amžių surūšiuoti ir -- dažniau bei viešiau garsinti! Bent prieš Kalėdas, vasario 16 iškilmes ir kitas tautines sukaktis -- būtinai įspūdingesni jaunimo knygų pasidlymai. O ir kongrese -- ar bus lietuviškų knygų jaunimui parodinis išdėstymas?

• Be abejo, viskam reikia žmonių, laiko, jėgų. Betgi mūsų jaunimas dar gausis ir dirbti nevengia, tik reikia teikti gaires ir paskatinti, įpareigoti. Yra daug vėžių pažangos žingsniui, tik -- nemanime savęs ir jaunimo standartiniais, 100 kartų girdėtais tariais patriotizmo tuščiažodžiais, o imkime tikrų darbų. Tik konkrečiais žygiais pasiteisintų J. Metų vardas. Otenkintis vien būsimu J. Kongresu netikslu, nes tai poros savaitžių įvykis, ir jame dalyvaus tik maža jaunimo dalis. Tad ką duosime likusiai daugumai, kad ir ji pajustų Jaunimo Metus? Būtina yra tuo šūkiu planingai ir rimtai įsdirbti visose vietovėse -- klaurai per ištisus metus.

JAU GALIT ATSIKVIESTI SAVO GIMINĖS IR DRAUGUS IŠ LIETUVOS Į AMERIKĄ

APMOKAMAS PATARNAVIMAS: Atkvieskit savo gimines jus aplankyti! Greitas mūsų teletype susisiekimas su Maskva suteiks jums žinias apie kelionės paruošimą. Atsilankykite arba skambinkit mūsų įstaigai gavimui pilnų smulkmenų!

GROGER TRAVEL BUREAU

152 THE OLD ARCADE

TELEF. 621-6036

CLEVELAND, OHIO 44114

DR. ALGIRDAS J. GREIMAS LIETUVOJE...

Paryžiaus universiteto komandiruotas dr. A. J. Greimas lankėsi Vilniuje. Tai buvo mokslinė komandiruotė. L'Ecole pratique des hautes études panoro turėti artesnius ryšius su Vilniaus universiteto lituanistikai skirtais fakultetais. Mokslininkas, išleidęs kelias aukštai Europos specialistų įvertintas semantikos bei semiotikos mokslų veikalus, nesvetimas ir lituanistikai. Tad supranta, kodėl ok. Lietuvoje gan sekmingai vystomos šių mokslų studijos gali dominti ir prancūzus. Keleonė turėjo suvesti Paryžiaus ir Vilniaus universitetus į mokslinį bendradarbiavimą.

Greimas lankė lituanistikos bei romanistikos katedras, lankėsi Mokslų akademijos Lietuvių kalbos ir literatūros institute. Gavo galimybę pamatyti archyvus ir susipažinti su darbo projektais.

Visa mokslinė ekskursija truko tikrai savaitę laiko. Per tą laiką visa tai Greimas begalėjo apžvelgti tikrai susipažinimo prasme. Gal būtų tai gali būti prietiltis tolesniam Paryžiaus ir Vilniaus universiteto bendravimui. Faktas, kad šio prietiltio statybą prancūzai pavadė mokslininkui lietuviui, pristato dr. A. J. Greimą kaip išskirtinai veiklų šių mokslo disciplinų žinovą. Kartu tai buvo ir diplomatinė rolė.

Tokia sekme lietuvių didžiujasi. Kaip lygiai lietuvių didžiujasi ir Vilniaus universiteto bei Mokslų akademijos atsieta moksliniu lygiu, kuris prancūzus priverčia domėtis lietuvių mokslininkų darbais.

Šito tačiau negali suprasti pigios propagandos siekiąs tariamų "Kultūrinių ryšių su užsienio lietuvių komiteto" leidžiamas oficioziukas "Gimtas Kraštas". Šio laikraščio korespondentais atakuoja kiekvieną i ok. Lietuvą atvykusį žymesnio vardo atvykėlį. Propagandinių žuvelių žvejyba retkarčiais atneša "Gimtojo

Krašto" sensacijai vieną kitą laimikį.

Taip, "Gimtojo Krašto" korespondentas Vilnius Baltrėnas, išsišoko su įprasta demagogija, klausdamas mokslininko:

-- Kokie motyvai, atmetus, žinoma, savaime aiškius turistinius, skatina palaikyti bendravimą su tėvų žeme idėja ir ką, pavyzdžiui, šiuo konkrečiu atveju duoda tos idėjos realizavimas Jums, kaippo intelekto žmogui?

Kutendamas "tėvų žemės" sentimentą, korespondentas vylėsi išgirsiaš komplimentų tarybinei bendravimo idėjai. Tačiau jis gavo ši atsakymą:

-- Reikėtų pabrėžti du dalykus. Esu atvažiavęs Vilniaus universiteto kviestas kaip Paryžiaus universiteto profesorius -- Prancūzijos ir Tarybų Sąjungos kultūrinių mainų plotmėje. (...) Man, kaip lietuviui, labai artimos visos kultūrinės lietuvių tautos problemos.

Dr. A. J. Greimas idomiai suskirstė tolesniame atsakyme lietuvių mokslininkų kadrus į dvi kartas. Vyresnioji karta, pagal mokslininką su darė visą studijinę atramą vėlesnei mokslininkų kartai. Toks kartų betarpis pareinamumas atskamba disonansu politinėje, tarybų aprobutoje, tezėje, kad tik tarybinė valdžia sudarė prepozicijas moksliniam reiškimuisi.

Mokslininkas pagyrė lietuvių mokslininkų veržlumą, kuri, mūsų nuomone, negali palenkti savo spekuliatyvoms teorijoms rusų mokslininkai.

-- Išbuves savaitę, labai maža ką galiu objektyvaus pasakyti, -- pareiškė dr. A. J. Greimas. -- Tai yra tik pirmieji išpūdžiai. Iš viso turiu pastebėti, kaip aš iš laikraščių pasakojimų buvau įsivaizdavęs Lietuvą, ypač Vilnių, taip maždaug ir suradau.

Tas klasiškas pareiškimas gerai patvirtina

emigracijos rašytojų sugebėjimus vaizduoti ok. Lietuvos gyvenimą, pasiremiant rūpestingomis įvairių šaltinių (ir tarybinės spaudos) studijomis. Tą tezę, kaip tik ankstesniame "G.K." numeryje neigė bolševikiniai gudreivai.

-- Lietuvių tauta darbšti, pajėgi, kūrybinga, -- pareiškė mokslininkas. Tai geriausios garantijos ateičiai.

Aišku, tuo tiki visi -- lietuvių krašte ir emigracijoje -- nes tai yra vienintėlis tautos laidas ir atspara prieš pragariską asimiliacijos poveikį, kas yra rusiškai-bolševikinės okupacijos siekis. (ar)

Didžioji talka...

(Atkelta iš 3 psl.)

daktoriais ir leidėjais aptarti, kaip pravedus sekmiausia LF milijono sutelkimo idėją.

Spaudai, aktyviai įsijungusiai į LF didžiąją talką -- galutiną vajų reikėtų gausiai atsilyginti. Sutelkus milijoną iš palūkanų bent taip pat 50 procentų skirti spaudos išlaikymui, tais metais, kada bus užbaigtas milijonas.

Tai tik keleta pavyzdžių suminėjam. Jų būtų galima rasti ir daugiau. Sakysime, artėja Kalėdų šventės, ar nevertėtų švenčių sveikinimų proga skirti įnašus Lietuvių Fondui. Juk keliasdešimt tūkstančių išleidžiamie sveikinimai, tiesa labai gražiam papročiu, tačiau vieną kartą galėtume to

papročio atsisakyti. Bet tai turėtume padaryti su tartinai, visi. Kilnu LF įamžinti brangius mirusiųsiuosius, puiki dovana -- lietuviškas kraitis naujai gimusiems šeimos nariams, ar mokslą baigusiems.

Na, ar mes esame pajėgūs tai atlikti ir tai trumpiausiu laiku?

Atsiminkime, kad LF tėra tik 3000 narių. O lietuvių priskaitome Amerikoje milijoną. Tad kur gi kiti? Tad ar būtų dar sunku surasti visoje Amerikoje 3000 narių tik su šimto dolerių įnašu? Manau, kad ne, jeigu pajudėtume visi, plačia to žodžio prasme, vienam tikslui.

Tad ateinantį pusmetį pajudėkime visi -- organizacijos, klubai, sambūriai, lituanistinės mokyklos, lietuviškos parapijos, Lietuvių Bendruomenės apylinkės, apygardos ir visi pavieniai lietuviai. Pajudėkime nuosirdžiai, pajudėkime su tartinai, tada neapsunkinsime vien nuolatos aukojančių, o visi ranka rankon, į bendrą tikslą dėdami, baigsime didžiąją ir gražią Lietuvių Fondo idėją -- užbaigsime milijoną ir tai bus pati visų išeivijos lietuvių gražiausia dovana Lietuvių Fondo dešimtmėčiui.

• Floridoje rasite jaukią lietuvišką nuotaką Jazbučių vasarvietę, 8910 Collins Ave., Miami Beach, Florida. Visi butukai turi oro šaldymą (air conditioning), pilnai įrengtas virtuves su šaldytuvais, Erdvi nuosava automobiliam statyti vieta. Puikus plažas čia pat tik perėjus skersai gatvę. Veikia ištisus metus.

Dėl rezervacijų skambinkite (305) 865-9258 ar 865-2678.

J. GRAUDA

Užsienio politikos plonybės

Paprastas žmogus yra tas, kuris nėra baigęs diplomatinį mokslų, nei diplomatinį akademijų. Toks, paprastas žmogus negali sekmingai gaudyti užsienio politikos plonybės, nei diplomatinio etiketo kurtuazijoje. Paprastas žmogus, tačiau, gali lankytis Jungtinių Tautų asamblėjos posėdžiuose. Tai nesudėtinga. Atsukti atitinkamą televizijos kanalą ir stebėti užsienio politikos plonybes bei diplomatinio etiketo kurtuaziją iki sočiai, iki atraugos.

Taip paprastas žmogus ir atpasakojo stebėjimus:

-- Atsuku mėgiamą čenelį. Seku. Tai reportażas iš Jungtinių Tautų salės. Reporteris vaizdas rodo ir savo trigraši primeta.

Matau ekrane: kalba amerikonas. Vyras net pagaugais iš džiaugsmo nueina -- taip džiaugiasi, kad kinų komunistų delegacija užima dar šiltas čankaišekininkų kėdes. Ploja amerikonas ir sveikinančiai rankas tiesia į žengiančius į salę maotsetungininkus. Porina amerikonas: sena, darbšti, išradinga kinų tauta pagaliau priėjo prie pasaulio rikiavimo. Gavo į kumštį dirigento batutą.

Amerikonas ilgai porino, vis pagarbiai linkčiodamas maotsetungininkų būriui.

Paskui pakvietė kalbėti maotsetungininką. Šis pripuolė prie mikrofonų krūvos ir, čiauškdamas protezais, pareiškė pasitenkinimą, kad Kinijos niekas negalėjo nustumti nuo pasaulio rikiavimo vietos. Jis užtikrino, kad pasaulio problemos nuo dabar bus tinkamai sprendžiamos. Čenkaišeko klika, parsidavusi amerikiniams imperialistams dabar išguita ir galima pakalbėti apie pasaulio taiką.

Vyras dar pridūrė, kad žmogžudiškoji, imperialistinė Amerika privalo liautis lieti nekaltų žmonių kraują Vietname, turi tuč tuojau ištraukti savo banditų gaujas iš Vietnamo, Pietų Korėjos, Okinavos, Kombodijos, Tailando, Pacifiko bazių... Jis pridūrė, kad imperialistinė Amerika turi suteikti laisvę savo negrams, ir sunaikinti savo atomo bombas...

Maotsetungininkui baigus kalbėti didelė dauguma atstovų plojo pakilę iš vietų.

Pasakė paprastas žmogus, nebaigęs diplomatinio akademijų:

-- Išjungiau aš televizijos imtuvą ir sėdėjau kambario prietemoje bent pusvalandį. Vis negalėjau atsikvošėti iš matytų vaizdų, iš girdėtų šnektų. Taip cūdnai atrodė. Buvo man liūdna, kad nesuprantu užsienio politikos plonybių. Jeigu tas plonybes suprasčiau, gal ir matytas scenas be širdperšos priimčiau. Dabar gi man skamba ir skamba ausyse senas kaimo posakis: ką Dievas bausti nori, tam protelį atima.

Paprastas žmogus šyptelėjo ir pridūrė:

-- Prisimenu ir kitą sakmelę: durną ir bažnyčioj muša.

Viešėdami Chicagoje aplankykite

MAISTO IR LIKERIŲ KRAUTUVE —

PARAMA

2534 WEST 69th STREET. Telefonas: RE 7-3332

Savininkai: J. JANUŠAITIS ir J. MAŽEIKA

Čia rasite didžiausią pasirinkimą vietinių ir importuotų likerų ir kitokių gėrimų, gi delikatesų skyrius stebina savo įvairumu.

Kainos žemos — Pasirinkimas didelis.

APSILANKĘ — ĮSITIKINSITE.

AURELIJA BALŠAITIENĖ

Raudonas automobilis

Dirvos konkurse premijuota novelė

(2)

Jau sekančią dieną iš Čikagos lėktuvu atskrido daktaras. Su dėkingumu Linas prisiminė jo susirūpinimą ir gailestį.

-- Bet, Linai, Lineli! Kodėl man tavo motina savo tikro sveikatos stovio nepapasakojo? Laiku nustatius diagnozę, ji be abejo būtų išgelbėta... -- bejėgiškai ištises rankas, daktaras klausiamai žiūrėjo į savo brolioną. Bet Linas tik stovėjo, nuleidęs galvą, į joki klausimą neradamas atsakymo.

Paskubomis sulikvidavus kuklų Guodaitienės turtą, Linui pasiėmus nuotraukas, keletą knygų ir suvenyrų iš Lietuvos, jiedu išskrido į Čikagą. Dėdės namai Linui padarė didelį išpūdį. Visur matėsi prabanga ir patogumai, apie kuriuos jis tik iš žurnalų reklamų težinojo. Jo pusbrolis Algis naująjį įnamį pasitikio abejingai, užsiėmęs sportu, pramogomis ir neseniai iš tėvo gautu nauju automobiliu. Nežiūrint vos dviejų metų amžiaus skirtumo, tarp pusbrolių draugystė neužsimezgė. Dėdienė, pirmo pasisveikinimo išpūdžio pagauta, nuo rūpestingai išdažyto veido atsargiai nubraukusi dvi stambias ašaras, perleidusi Liną tolimesniai dėdės globai, nusukėjo prie savo reikalų.

-- Tu dabar būsi mums kaip sūnus, Linai, -- švelniai kalbėjo dėdė daktaras, atidarydamas duris į nedidelį, bet jaukų kambarį, kuriame stovėjo platilova, rašomasis stalas, pustūstės knygų lentynos su kilnojamu televizijos aparatu ir kitais patogumais. -- Čia tavo kambarys, ir šitie namai dabar tavo namai. Tu esi mano vienintelio mirusio brolio sūnus. Žinau, savo elgesiu tu mums rūpesčių nesukelsi... Aš vis negaliu užmiršti tos skurdžios aplinkos, kurioje tu tiek metų turėjai gyventi, -- žiūrėdamas į išblykusių brolio veidą, su užuojauta tęsė savo kalbą dėdė. Linui tie žodžiai nebuvo malonūs, nes juose lyg ir nuskambėjo priekaištas jo mirusiai motinai. Dėdei išėjus iš kambario, Linas staiga pravirko. Verkė jis ilgai, kol neliko ašarų. Išsiverkęs, jis pirmą kartą pajuto savotišką palengvėjimą, nors naujo gyvenimo baimė svetimuose namuose jį buvo bepradedanti slėgti.

Tačiau per palyginti trumpą laiką Linas su naujomis gyvenimo sąlygomis apsiprato. Patiko jam nauja mokykla, jo jausmas, tarnaitės tvarkomas kambarys, skanus ir įvairus maistas. Tik vakarais, prieš gesindamas šviesą, jis mintimis atsisveikindavo su savo motina, ilgai žiūrėdamas į jos ant naktinio stalielio sidabrinuose rėmuose stovinčią nuotrauką. Toje nuotraukoje, be abejo, darytoje prieš daugelį metų, ji atrodė jauna ir linksma, ne tokia, kokią Linas atsiminė. Pamažu abu veidai susiliejo į vieną, ir Lino vaizduotėje Elena Guodaitienė išliko amžinai jaunos, gražios motinos idealas.

Dėdienė, apytuštė nervinga moteris, nuolatos susirūpinusi savo išvaizda, drabužiais bei šukuose-

momis, retai teparodydavo Linui kokišiltesnįjį jausmą. Tik ypatingai retomis progomis Lino buvimas jai buvo patogus, kada jis galėjo tarnauti palyginimui ir būti laikomas pavyzdžiu jos išpaikintam ir aptingusiam sūnui Algiui. Švenčių bei gimtadienių progomis, kurie likimo dėka buvo tik vienos dienos skirtum, ponja Guodaitienė iškilmingai abiem jaunuoliam išteikdavo dovanas. Paduodama Linui dovaną, ji neiškėsdavo nepridėjusi:

-- Ir tau, Linai, už gerą elgesį ir mokslą priklauso dovana...

Tas "ir tau" buvo Linui skaudesnis, negu galimybė dovanos visiškai negauti, tuo labiau, kad Algis motinos žodžiuose suprasdavo jam daromą priekaištą, ir jau vien dėl to savo darbštąus pusbrolio nemėgo. Tiesa, kad Linas ypatingai gerai mokėsi, o Algis vos patenkinamais pažymiais ritosi per semestrus ir mokslo metus. Baigęs gimnaziją, Algis metėsi iš vienos srities į kitą universitetą, negalėdamas apsispręsti, tikriau sakant, nenorėdamas dėti pastangų mokslo laipsniui įsigyti. Linas, baigdamas gimnaziją, konkursinių egzaminų būdu gavo net kelias stipendijas. Pasirinkęs architektūrą, jis stengėsi bent savo pastangomis atsilyginti dėdei ir dėdinei už globą.

Algio ir Lino santykiai ypatingai pablogėjo per eitą pavasarį. Linas, pirmojo kurso egzaminams praejęs, savo globėjams pranešė, kad ir ateinantiems metams jo stipendija pratęsiama. Algis, tik gavęs naują sportinį automobilį, prie pietų nonšalantiškai tėvams pranešė neišlaikęs egzaminų.

(Bus daugiau)

KŪRYBA IR MOKSLAS

Interview su Kostu Ostrausku

Saulius Šimoliūnas

Padėkos dienos savaitgalį Chikagoje įvykis Antrasis teatro festivalis, kurio metu bus pastatytas Kosto Ostrausko vaidinimas Metai, režisuojant Marijai Smilgaitėi ir pagrindines roles atliekant Daliai Juknevičiūtei ir Romui Stakauskui.

Kostas Ostrauskas gimė 1926 metais Lietuvoje, gimnaziją baigė Vokietijoje, studijavo lituanistiką Pabaltijo universitete Pinerberge ir Pensilvanijos universitete, kur 1958 metais įsigijo lietuvių kalbos ir literatūros daktaro laipsnį. Baigęs studijas Pensilvanijos universitete, ten pat paliko dirbti muzikos bibliotekos vedėju.

Jo vaidinimų metrika yra tokia: Pypkė (parašyta 1951 m. išleista 1954 m.), Kanarėlė (p. 1951, i. 1958), Žaliojo lankelė (p. i. 1963), Gyveną kartą senelis ir senelė (p. i. 1963), Duobkasiai (p. 1964-1965, i. 1969), Gyveno kartą senelis ir senelė (nauja versija p. 1969, i. 1971), Kvartetas (p. 1969, i. 1971), Metai — divertimentas (p. 1968, i. 1971).

-- Skaitant Metus kaip ir Kvartetą išryškėja gausus klasikinės muzikos panaudojimas. Jūs sakote jog Metai įkvėpti Vivaldžio koncerti grossi ciklo L Quattro Stagioni. Ši muzika lydi vaidinimą su daug kitų kompozitorių darbų įtarpomis. Dievų meno sričių jungimas yra senas dalykas. M.K. Čiurlionis bandė jungti dailę su muzika. Vokiečiai garsūs muzikos ir literatūros jungime: Richard Wagner su savo operomis, o dvidešimtajame amžiuje Thomas Mann su savo romanu Doktor Faustus, leidamas pagrindiniame veikėjui Adrian Leverkuehn "sukurti" Arnold Schoenberg dvylikatonės muzikos sistemą, žinoma, atitinkamai atspindint tikrąjį kūrėją. Vis dėlto Richard Wagner žinomas muzika, ne literatūra, o Thomas Mann literatūra, ne muzika. Mann dukrė Erika sakė jog tėvas norėjo būti muziku, o ne rašytoju, bet čia jau tam tikra identiteto krizė. Kuo ir kaip padeda įtarinė muzika Metams?

-- Pateiktas kone ištisą traktatą (iki Erikos Mann intinai) apie kai kurias pastangas sujungti kelias meno sritis į vieną kūrėjų kūrinį. Tuo lyg ir teigiate, kad ir aš to paties (ar kažko panašaus) siekiu savo dramose. Tačiau faktiškai tokiame teigime šiek tiek pagrindo duoda tik "Metų "Vasara" (baletas — pantomima su tekstu), kuri, aišku, neįmanoma be muzikos, ir iš dalies Kvartetas, kurio forma tarsi analogiška muzikinei formai. Bet tai ir viskas. Atrodo, Jus čia daugiausia supainiojo Metai. Faktiškai Vivaldžio kūrinių vaidmuo Metų genezėje yra atsitiktinis, o tekste nurodytos to kūrinių muzikinės ištraukos tėra tik sugestijos, pagalbinės priemonės atitinkamai nuotakai pasiekti. Kitaip tariant, tai tik autoriaus "režisūra", kurią kiekvienas režisierius gali savaip traktuoti, o gal net ir visiškai atmeti. Ar tie muzikiniai įtarpai tikrai padeda tekstui, tegali atsakyti tik spektaklis. Tai ir man pačiam įdomu.

-- Ar ne geriau būtų kurti "musicals"? Įtartinės muzikos vartojimas paliks atsitiktiniu. "Musical" žodžiai ir muzika turi aiškų ryšį, nors muzika pirmąją.

-- "Musicals" manęs niekada nedomino ir nedomina.

-- Nuo Kanarėlės poetinio simbolizmo ir Pypkės psichologizmo iki šiandieninių absurdo temų Metuose yra didelis žingsnis. Kai kas šiandien pasigenda Jūsų kūryboje Kanarėlės ir Pypkės originalumo ir dabartiniųose veiklose mato derivatyvizmą, t.y. kitų autorių sekimą kaip Samuel Beckett ir Eugene Ionesco. Yra balsų ypač Lietuvoje, kurie džiaugiasi Jūsų vėliausia kūryba. Kurie Jūsų veikalai arčiausia prie širdies?

-- Kaip kiekvieno autoriaus, taip ir mano kūryboje vienam skaitytojui (arba žiūrovui) patinka viena drama, o kitam — kita. Tai skonio reikalas. Galima būtų gana lengvai nurodyti priežastis, bet tai vis tiek nieko nepakeistų. Tačiau skonis yra vienas dalykas (dėl jo, kaip žinote, neturėtų būti ginčijamasi), o jau visai kas kita Jūsų minimas kai kieno žiūrinimas mano naujųjų dramų "derivatyvizmas" vietoje, girdi, ankstyvesnio "originalumo". Į tai galiu

atsiliepti tik netiesiogiai. Pirmiausia, žinoma, šiuo atveju daug reikšia kas ir kodėl taip "židuri". Vienok, palikęs tai nuošalyje, knieti kitas klausimas: ar tokioje pažidroje kartais neslypi pasigedimas tradicinės "lietuviškos tematikos", t.y. siaurai, paviršutiniškai suprantas kūrybinis lietuviškumas? Kaip ten bebūtų, gyvenu tam tikroje aplinkoje ir tam tikrame laike. Be to, gal ir mano kūrybiniai interesai kartais kiek kitoki, negu pas mus apskritai įprasta. Todėl neturėtų būti nuostabu, jeigu visa tai daugiau ar mažiau atsispindi mano kūryboje. Ar tai jau stoka "originalumo", o tuo labiau "derivatyvizmas", — ne man spręsti. Antra vertus, jeigu jau kas nors prisipyręs nori sieti mano kūrybą su kuriuo nors kitu dramaturgu, tai jau geriau tesieja su Jūsų minimais kitais autoriais, — nors jie man nei tėvas, nei motina, — o ne, sakykim, su Fromu-Gučiū. Tiek "patriotiškas" nesu.

Klausiate, kurie mano veikalai man pačiam "arčiausia prie širdies". Kol kas dar per mažą perspektyvą, kad galėčiau objektyviai atsakyti. Tad nei vieno neprivilegiuoju. Na, o jeigu iš tikrųjų kai kas Lietuvoje, kaip sakote, džiaugiasi vėliausia mano kūryba, tai, tur būt, ir man reikia džiaugtis, nes tėra viena lietuvių literatūra, kur ji bebūtų.

-- Dabartinėje dramaturgijoje ryškūs revoliuciniai, seksualiniai, smurtu motyvai nelyg tinkamiau pavaizduoja šiuolaikinio žmogaus padėtį. Beje, tenka atmeti grynai komercinių ty motyvų išnaudojimą. Tačiau Peter Weiss'o Marat /Sade veiklas, vaizduojančias natūralistines priemones beprotamį, kitoks ir negalėtų būti ir nepasiektų savo tikslo be visų tų balseinių parodymo. Jūsų Metai dar toli nuo mažutėlių papiktinimo. Ar ateityje Jūsų kūryboje neiškilis grubesni motyvai, kurių užmačios jau yra?

-- Jūsų minimi motyvai iš tiesų gausūs dabarties dramaturgijoje. Kartais jie pagrįsti ir kūrybiškai apdoroti, o kartais tik "gąsdinimas išvirkščiais kalinais". Aš pats neturiu jokių specialių planų ar slapų užmačių nei ką nors piktinti, nei glostyti. Rašau kaip jaučiu ir sugebu. Todėl negaliu iš anksto pasakyti, kokie motyvai ir koks jų traktavimas ("grubesnis" ar "švelnesnis") išryškės tolimesnėje mano kūryboje. Gal būti ir šio ir to, o gal ir nieko.

-- Dabartinis moterų lygių teisių militantiškas sąjūdis negalėtų prikisti Jūsų vaidinimų pastatymams jog moterys buvo užmirštos. Jūsų vaidinimus režisavo tiek vyrai, tiek pat moterys: Jurgis Blekaitis, Dalia Juknevičiūtė, Nijolė Martinaitytė, Marija Smilgaitė, Antanas Škėma, Vytautas Valiukas... Galima sakyti jog Marija Smilgaitė atėjo išveikti lietuvių teatrą per Jūsų vaidinimus. Žodžiu, absurdo teatras veda į demokratiškumą ir užsidedimą, kai idealizmo teatras veda į uždarumą ir entuziazmo išblėsimą. Kaip tai paaiškinti?

-- Tegyvuoja Women's Lib! Tačiau man neaišku, ką tai turėtų bendro su mano dramų pastatymais. (Nebent tik tiek, kad šiandien apskritai labai madiną ruošti visokius "kryžiaus žygius", — matyti juos net ir ten, kur niekas ne tik niekur nežygiuoja, bet išvis nepakrūta, — ir apie juos kalbėti). Kaip ten bebūtų, ne aš pasirenku režisierius, o jie pasirenka mano dramas. (Pastatymas išvis nėra autoriaus uždavinys, tad ir ne jo atsakomybė). To-

Restauruotoji Trakų pilis.

ANTANO JANIKO ALBUMAS

TRAKŲ PILIS

Jurgis Gliauda

mokslininkai turėtų vadovauti šitokio pobūdžio istorinių bei archeologinių fatų rinkimui.

ANTANAS JANIKAS

Tuo tarpu spaudai patiekiami tik atrastų objektų bei patalpų pėdsakų aprašymai. Apie Naugarduko pilies restauraciją nekalbama ir nežinia, kaip pataliks išlikusios sienos ir bokšto griuvėsiai kasinėjimų procesą.

Sovietų valstybėje istorija ir archeologija nėra apolitiniai mokslai. Istorijos faktai ten neegzistuoja praieities objektyvume, bet pašildomi ant "nūdienės" kritiko keptuvės. Netikėtai vakardienos įvykiai nuolat ir nuo laur kinta įdedamuose ar iškerpamuose enciklopedijų puslapiuose, bet ir viduramžių įvykiai tempinami pagal "nūdienos" kurpalį. Todėl iš viso neįmanoma kalbėti apie istorijos mokslą sovietinės tikrovės aplinkoje. Istorija yra "įrodymai" patikrinti marksistinių tezių "amžinumu".

Visa tai aiškėja atsigręžus į labai artimą praeitį, 1952 metais Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla išleido įdomų albumą. Tai buvo "Trakų pilis". Albumas atspausstas Kaune ir nedideliu 2000 egz. tiražu. Tai buvo prieš Trakų pilies restauraciją, todėl 40 fotoatvaizdų, sudėtų į 8 albumą, išlaikė tą pilies griuvėsių autentiškumą, kas jau buvo dingę vėliau, pilį restauravus. Albumo tekstas dviejų kalbų: lietuvių ir rusų.

Visą medžiagą albumui paruošė Antanas Janikas. Dalis nuotraukų buvo irgi A. Janiko. Kitos nuotraukos P. Karpavičiaus ir M. Fligelio. Viršelį nupiešė arch. B. P. Popovas. Įžangą parašė (redagavo) Architektūros reikalų valdybos viršininkas J. Kumpis. Turiningą pilies aprašą patiekė albumo spiritus movents Antanas Janikas.

Tai buvo galantiškas dėmesys vienam iš Lietuvos valstybės istorijos išlikusiam paminklui. Iš viso, iki 1952 metų, į globojamųjų valstybės architektūros paminklų sąrašą buvo įtraukta daugiau kaip 450 objektų. Tačiau Trakų pilis, einant svetimųjų istorinių objektų grobimo politikai, buvo įtraukta ir į "visasąjunginės reikšmės paminklų" sąrašą. Tad pilies reikšmė prašoko lokalinės reikšmės rodiklius. A. Janiko patiktas tekstas sutilpo devyniuose puslapiuose. Šis tekstas taip pat duotas ir rusų kalba. Įdomioji iš apie 1600 metų įrežta vario gravūra davė bendrąjį pilies vaizdą. Pagal tos gravūros datinius (darnai) vyko ir vėlesnė pilies restauracija, suteikiant esminius statinių ir bokštų profilius. Todėl restauracijos nuoveikius galima laikyti kuo arčiau istorinės tiesos. Savo bokšto linijomis Trakų pilis, po restauracijos, tapo panaši į tos pat epochos Turku (Suomija) pilį, ir į Isrutės pilį.

Įdėtas albume A. Janiko tekstas buvo objektyvus ir lakoniškas. Tekste yra daug gerų, istoriniais faktais pagrįstų prielaidų apie Trakų pilies pobūdį, jos paskirtį, esminius konstrukcijos bruožus. Atitinkamus savo teiginius autorius rėmė albumo nuotraukomis, planais, metraščių išnašomis. A. Janiko tekstas buvo vertingas papildinys objektivoms mūsų istorijos studijoms.

Tačiau kitaip pažidrėjo "Trakų pilis" albumą oficialioji sovietinė spauda. Užbėgant už akių istorikų nuomonėms, slaptyvardžiu St. Vaitkūnas pasirašęs, įsiveržė su savo rašiniu į "Tiesą". 1962 metais rugiūčio 14 d. "Tiesos" 192 numeryje, "Kritika ir bibliografija" skyriuje to St. Vaitkūno rašinys "Architektūrinio paminklo aprašymas ar feodalizmo idealizavimas", šešių skilčių rašinyje, Vaitkūnas apžvelgė minimo albumo pobūdį. "Kritikas" pripažino albumą visiškai nuokrypa nuo pagrindinio, marksistinio požiūrio į istorijos mokslą. Jam šis albumas sukėlė "nusivylimą". Vaitkūnas puolė Janiko objektyvumą ir istorinių faktų atklydį ne aiškinimą marksistinės dialektikos šviesoj. Tad, svarbiausias priekaištas albumui buvo: "A. Janiko straipsnis apie Trakus bei iliustracijos pateiktos taip, kaip tai galėtų būti pateikta bet kuriame buržuazijos valdymo Janiko straipsnis apie Trakus bei iliustracijos pateiktos taip, kaip tai galėtų būti pateikta bet kuriame buržuazijos valdymo laikų leidinyje. Medžiaga dėso ma apolitiškai, objektyvistikai, prieštarauja istorinei tiesai, iš esmės idealizuoja feodalizmą".

Pagal St. Vaitkūną, A. Jonikas privalejo albumu įvade nurodyti, kad istorijos "nedaro" kunigaikščiai, stambūs feodaliai bei diduomenė. Kad istoriją, pagal marksistines tezes, "daro" darbo masės. Suprantama, ir norint tas "tezes" panaudoti albumo įvadui, nebūtų įmanoma devynių puslapių talpoje išvystyti dialektinių mandrybių. A. Janikas pasitenkino sąžiningu istorinių faktų perpasakojimu.

Tačiau, Trakų pilies restauravimo akivaizdoje tariamo St. Vaitkūno rašinys turėjo kitą, strateginę reikšmę. Tai buvo partijos požiūris į istorinio lietuviškojo paminklo reikšmę. Tai buvo narsus iššūkis visiems lietuvių sentimentams savo istorijai, ir Trakų piliai; sentimentams, kurie kondensuoti — ryškūs garsiname Maironio eilėraštyje "Trakų pilis".

Baigdamas savo pamfletą prieš "Trakų pilis" albumą "Tiesos" bendradarbis įspėjo: "tenka laukti, kad Architektūros reikalų valdyba leisdamas ateityje albumus, atitaisys savo klaidą ir pateiks medžiagą marksistinių pozicijų šviesoj" (ibid.).

Šitaip kietai ir drūtai suformuluotas požiūris į "visasąjunginės reikšmės istorinį paminklą" turėjo tapti privalomu archeologinių ar istorinių faktų aiškintojams, archeologams bei istorikams. Atrodo, kad ir kuklios (Nukelta į 8 psl.)

Dramaturgas Kostas Ostrauskas vieno pokalbio metu su dramaturgu Algirdu Landsbergiu susitikę viename pobūvyje New Yorke. G. Naujokaičio nuotrauka

ALT suvažiavimas Chicagoje

(Tęsinys)

ALG. PAUTIENIS

ALT labai artimai bendradarbiavo su mūsų diplomatais ir VLIKu. Taip pat buvo labai geri santykiai su LK ir Bal-fu. Turėta eilė pasitarimų dėl bendros veiklos ir bendradarbiauta kiti-tais būdais.

Buvo dėtos didelės pas-tangos susitarti su JAV Lietuvių Bendruomenės vadovybe, bet iš to nieko gero neišėjo. Bendruo-menės vadai nuolatots kliudė vieningam Lietu-vois laisvinimo darbui. Buvo labai apgailestau-ta, kad Lietuvių Bendruo-menė neatlieka savo pas-kirties kultūrinėje sri-tyje, bet braunasi į poli-tiką, ir tokiu būdu skal-do lietuvių visuomenę, neatsiekdama jokių nau-dingų rezultatų. Taip pat buvo prisibijota, kad tokia laikysena veda į Lietuvių Bendruomenės skilimą, ko ALT nenorėtų matyti, nes Bendruomenė yra reikalinga organizacija ir galėtų atlikti daug naudingų dar-bų.

Buvo pageidauta, kad daugiau centrinių orga-nizacijų istotų į ALTą, ypatingai akademinės or-ganizacijos. Santykiai buvo gana ge-ri su daugeliu JAV Lie-tuvių Bendruomenės apy-linkių. Visa eilė apylin-kių prisiuntė ALT aukas Lietuvos laisvinimo rei-ka-lams ir daugumane-kreipia dėmesio į JAV LB vadovybės raginimus steigti politines komi-sijas, principiniai eida-mos su ALT-u.

Didžiulis SUSIVIENIJIMAS ALT UŽNUGARYJE:

Labai maloniai suva-žiavimą nuteikė SLA pre-zidento Povilo Dargio pa-reiškimas, kad visos 350 SLA kuopų yra aktyviai įsiliejusios į ALT skyrius. SLA oficialus orga-nas TĖVYNĖ stipriai re-mia ALT darbus ir ski-ria labai daug vietos ALT reikalams. SLA vi-sada rėmė ir ateityje rems Amerikos Lietu-vių Tarybą. Mūsų dide-lis veikėjas Povilas Dar-gis palaiko artimus ryšis tarp ALT ir JAV demokratų partijos vado-vybės. Š.m. gruodžio mė-nesį bus pradėdama ra-šyti demokratų partijos rinkiminė platforma ir ten mūsų reikalus atsto-vauti yra paskirtas Algir-das Budreckis.

INFORMACIJA IR ORGANIZACINIAI REIKALAI:

ALT centro valdyba in-formuoja lietuvių visuo-menę per spaudą ir ra-dijo valandėles. Buvo pa-tiekta visa eilė inform-a-cinių žinučių, pareiški-mų ir platesnių rašinių. Visur buvo vengiama as-meniškumų, bet ginama ALT principinė linija, kad VLIKas vadovauja Lietuvos laisvinimui pa-sauliniu mastu, ALT - JAV-ės, LB -- kultūri-niams reikalams ir Bal-fas -- šalpos darbams.

ALT centro valdyba dē-koja Naujienoms, Dir-vai, Draugui ir kitiems lietuvių laikraščiams už talką bei žinių perdavi-mą. Santykiai su spauda

buvo geri, išskyrus ke-lis neigiamus rašinius Darbininke, kuris juos spausdino, net nepatik-rinęs informacijų tiks-lumo.

Centro valdyba turėjo 10 posėdžių, kurie tęsė-si po 4-5 valandas. Dau-guma valdybos narių lan-kė beveik visus posė-džius. Visi vicepirminin-kai: T. Blinstrubas, P. Dargis, K. Kleiva, dr. K. Šidlauskas, dr. J. Valai-tis ir V. Vepštas turėjo savo paskirtas sritis, ku-riose jie darbavosi.

Centro valdyba atidė-jo namų pirkimą ir iš-sinuomavo patalpas iki 1972 metų spalio mėne-sio. Dabartinėse patalpo-se veikia ALT raštinė, yra patalpinta Genocido paroda, L. Šimučio kny-ga ir ALT archyvas. Nuo-latinio raštininko netu-rėta, tame darbe talkino keli asmenys.

ALT LEIDINIAI:

Išleista Leonardo Ši-mučio knyga "Amerikos Lietuvių Taryba", apie kurią gauti labai geri at-siliepimai. Knyga prade-dama platinti per ALT skyrius lietuvių koloni-jose.

Iš naujo perredaguo-tas genocido parodos ka-talogas ir dabartinius metų yra spausdinamas. Nuo naujų metų bus pra-dėtas parodos išstaty-mas kituose miestuose. Yra jau beveik paruoš-tas ir greitai laiku pasi-rodys ALT Balsas, ku-riame bus nagrinėjama ALT veikla ir teikiamos informacijos skyriams.

FINANSAI:

Finansinę apyskaitą patiekė ižd. J. Zūris ir iždo sekr. J. Skorubs-kas. Apyskaita buvo nuo 1970 metų birž. mėn. 1 d. iki 1971 m. spalio mėn. 31 d.

Apytikriais skaičiais, pajamų turėta \$59,000, daugiausia aukų gauta iš ALT skyrių. Pagal aukų didumą ėjo šie skyriai: Chicagos Lietuvių Tary-ba, Detroito LOK, Los Angeles, Cleveland, New York ir kiti, viso netoli \$39,000. Kitos aukos gau-tos iš LB, kitų organiza-cijų bei pavienių asme-nų.

Stambesnės išlaidos buvo: \$18,000 -- parama VLIKui, "Amerikos Lie-tuvių Taryba" knygos iš-laidos -- \$11,500, atlygi-nimai ALT biuro vedė-jams -- \$10,100, genoci-do parodos išlaidos --

\$9,600, Kudirkos, Bra-zinskų, Simokaičio reika-lai, biuro patalpų nuoma, valdybos narių kelionės, raštinės išlaidos ir kt., viso \$68,000. Kasoje tu-rima netoli \$ 20,000.

IŽDO GLOBĖJŲ PRANEŠIMAS:

Pranešimą padarė V. Jucius, kuris konstatavo, kad knygos yra ve-damos tvarkingai. Jis taip pat pageidavo, kad prie visų išmokėjimų būtų prijungtos sąskaitos su autorizacija jas išmokėti.

AMERIKOS LIETUVIŲ TARYBA KNYGOS PRISTATYMAS:

Pietų metu buvęs ALT pirm. inž. E. Bartkus pri-statė buvusio ilgamečio ALT pirmininko ir da-bartinio Garbės pirmi-ninko Leonardo Šimučio knygą "Amerikos Lietu-vių Taryba", paskaityda-mas eilė ištraukų ir ją labai gražiai įvertinęs ragino visus veikėjus iš-gyti.

Žodį tarė pats kny-gos autorius L. Šimutis, trumpai išskeldamas Amerikos Lietuvių Ta-rybos nuopelnus. Pagal autorių ALT yra ta di-džioji Amerikos Lietu-vių Koalicija, kuri visa-da buvo Lietuvos reika-lų sargyboje. ALT iš-laikė Lietuvos bylą gy-vą JAV-ėse, kovojo dėl Balfo, kovojo prieš Lie-tuvos pasiuntinybės lik-vidaciją ir kovos toliau. Jam yra nesuprantama, kaip galima griauti šią didžiąją koaliciją. Iki šiol ALT ir LB pasidali-no darbą, ALT vykdė po-litinio LB kultūrinį dar-bą, vieni kitiems padė-davo. Dabartinė padė-tis yra negera.

ALT SKYRIŲ PRANEŠIMAI:

Kelių ALT skyrių at-stovai padarė trumpus savo veiklos praneši-mus.

Indreika iš East Chi-cago, Ind. Ši mažalietu-vių kolonija yra sutelku-si ALT \$16,000 per savo gyvavimo laikotarpį. San-tykiai su Bendruomenė yra geri. Pasigedo dau-giau direktyvų iš ALT Centro.

J. Pakalka Chicagos Lietuvių Tarybos pirm. pranešė, kad Chicago jau perdavė ALT Centrai \$220,000 nuo skyriaus iš-teigimo.

A. Devenienė -- Los Angeles siūlė skyrių veiklą derinti su ALT Centru. Organizacijų at-

stovai turi laikytis ALT linijos ir neiti į kompro-misus dėl aukų Lietuvos laisvinimo reikalams. Skyriai taip pat turėtų turėti didesnę balsą. E. Paurazienė -- Detroito Lietuvių Organizacijų turėti didesnę balsą.

E. Paurazienė -- Det-roito Lietuvių Organiza-cijų Centras. Detroito LOK pakeis savo pava-dinimą į formalų ALT Detroito skyrių. Aukos renkamos tik ALT.

A. Pautienis -- Cle-velando skyrius. Skyrius plečia savo veiklą už Ohio ribų. Brazinskų, Ku-dirkos, Simokaičių ir ki-tais reikalais parašyta netoli 1,100 memorandumų, laiškų, protestų bei raginimų organizaci-joms. Sunkumų su Liet. Bendruomenė nėra, bet buvo nesusipratimų su kai kuriais jos veikė-jais dėl aukų rinkimo.

Pageidaujama, kad sky-riai turėtų sprendžiamą balsą ALT ir ALT Cent-ro Valdyba yra prašo-ma išdirbti konkretų veiklos planą dėl artė-jančios Europos saugu-mo konferencijos. 90% clevelandiečių yra pa-tenkinti pirm. dr. K. Bo-belio kalba Vasario 16-osios proga.

V. Abraitis -- New Jersey ir A. Chaplikas -- Boston taip trumpai nušvietė šių skyrių veik-lą.

ETNINIŲ GRUPIŲ IŠTATYMAS:

Dr. J. Genys trumpai nušvietė ištatymo pro-jektą. Jame yra dar daug neaiškumų, bet taip pat yra vilčių gauti lėšų tau-tybių kultūrinei veiklai. Projekte yra keturi pa-grindiniai veiklos lau-kai: Išvystyti mokymų priemonės apie tautinių grupių kultūrą, išplatinti mokymų priemones, suruošti kursus tiems, kurie naudosis šiomis priemonėmis ir steigti centrus, kurie koope-ruos su organizacijo-mis. Nors projektas ne-mini lietuvių vardo ir ne užsimena apie šeštadie-nines mokyklas, jį rei-kia sekti ir aktyviai dir-bti, nes galime turėti nau-dos.

DISKUSIJOS DĖL PRANEŠIMŲ:

Po pranešimų vyko dis-kusijos, kurios apėmė vi-są eilę reikalų: Lietuvių Bendruomenės kišima-sis į politiką, Laikinos Vyriausybės atveiksmi-nimas, Lietuvos Diplo-matinės Tarnybos pra-tėtimas, bolševikų pre-tenzijos į Amerikos lie-tuvių palikimus, jaunimo įjungimas į Lietuvos lais-vinimo darbą, Lietuvos atstovybės padėtis Wa-shingtone ir kt.

Diskusijose aktyviai dalyvavo: E. Bartkus, dr. S. Biežis, S. Bre-des, P. Dargis, dr. J. Genys, M. Gudelis, J. Jasaitis, E. Mikužaitė, A. Pužauskas, Staniū-nas, dr. K. Šidlauskas ir kiti.

Diskusijose paaiškėjo kad ALT turi 83 oficia-lius skyrius ir visą ei-lę bendradarbiaujančių organizacijų padalinių, kurie atlieka skyrių funk-cijas, viso apie 300 sky-rių.

REZOLIUCIJOS:

Rezoliucijų komisija -

"Lietuva" Prancūzijoje

LE GRAND ENSEMBLE SOVIÉTIQUE LIÉTUVA

Déploiement

de joie et de beauté

"Nous sommes contents de l'accueil des Français et nous souhaitons revenir à la fois le maître de l'ensemble Lietuva"

Taip pristatė prancūzų laikraščiai savo skaitytojams Lietuvos ansambli.

Nuo spalio pirmos iki dvidešimt pirmos ok.

A. Devenienė -- pirm., E. Bartkus, M. Gudelis, A. Pautienis ir kun. A. Stašys pristatė rezoliu-cijas, kurios trumpai: Pareiškia, kad Lietuvos išlaisvinimas yra pagrin-dinis ALT tikslas, pri-taria ALT centro valdy-bos pastangoms, ragina aukoti ALT Vasario 16 proga, dėkoja Preziden-tui Nixon ir sveikina JAV vyriausybės bei mums palankius Kongreso na-rius, dėl bendradarbiavi-mo su pavergtu kraštu -- laikosi Clevelando nu-tarimo, sveikina latvius jų nepriklausomybės šventės proga, dėkoja pirm. dr. K. Bobeliui ir ALT valdybai už atlik-tus darbus, priima Pa-saulio Lietuvių Gydyto-jų Sąjungos sveikinimą, kreipiasi į pavergtą Tau-tą, ragina JAV Vyriau-sybę sustabdyti jėgų par-davimą sovietams, kol jie nesumažins didelių mautis siuntiniam už geležinės uždangos ir smerkia Lietuvių Bendruomenės ardomą dar-bą.

Visos rezoliucijos, iš skyrus Lietuvių Bendruomenės klausimą, bu-vo priimtose. Rezoliucija dėl Lietuvių Bendruo-menės iššaukė labai gy-vas diskusijas ir pokiek-laiko buvo gerokai su-sėvelninta tame, kad su-važiavimas pritaria ALT centro valdybos po-zicijai ir siekia ieškoti sutarimo su kitomis or-ganizacijomis.

Diskusijose dėl rezoliucijų gyvai reiškesi: E. Bartkus, T. Blinstrubas, dr. K. Bobelis, St. Bre-des, dr. H. Brazaitis, dr. J. Genys, J. Jasaitis, E. Mikužaitė, J. Pakalka, A. Regis, E. Vilimaitė ir J. Zūris.

UŽDARYMAS:

Uždaramąjį žodį tarė dr. K. Bobelis, padėkoda-mas visiems talkinin-kams ir suvažiavimo da-lyviams. Suvažiavimas baigtas Lietuvos himnu.

Suvažiavimą reikia laikyti gana gausingu ir labai pavyksiu. Vyriaus-ia Amerikos lietuvių va-dovybė pateikė savo veiklos apyskaitą, diskutavo Lietuvos laisvinimo rei-ka-lus ir peržvelgė ateit-ies planus. Amerikos Lietuvių Taryba auga, stiprėja ir atlieka vis naujus darbus. Iš tikrų-jų "Didžioji Amerikos Lietuvių Koalicija" stovi Lietuvos reikalų sargy-boje. Linkime jai sek-mės.

Lietuvos koncertinis an-samblis "Lietuva" su-rengė penkioliką koncer-tų Paryžiaus priemies-čiuose ir dar keliuose Prancūzijos miestuose.

Savo repertuaran an-samblis buvo įjungęs šo-kius "Klumpakojį", "Pa-keltkojį", "Gaidį", "Rus-nietį". Dainų tarpe buvo Naujalis, Juzeliūno or-kestruota, "Lietuva bran-gi". Turėjo dar prancū-zų dainų ir šoki.

Kas ruošė tokias gas-troles? Tai Prancūzų Sovietų Rusijos draugi-jos iniciatyva. Tai yra tam tikras kultūrinė veikla apsikeitimas: Paryžius - Maskva ir atgal.

Ansamblis "Lietuva" užkariavęs sovietinių an-samblių tarpe tam tikrą reprezentacinį prestižą, ši kartą atstovavo Sovie-tų Sąjungos Paryžiaus priemiesčiuose, ypatin-gai rodydamasis indust-rinių darbininkų cechų salėse ir scenose. "Lie-tuvos" vadovas Juozas Lingis ir ansamblio tal-kininkas solistas V. No-reika, turi visasąjungini-us titulus, kuriuos tei-kia centrinės organiza-cijos, iš Maskvos tvar-kančios kaip lietuvių, taip lygiai kirgizų, uk-rainų ar gruzinų meni-nius ansamblius, jaupra-augiusius saviveiklos ly-gi.

Tokiomis gastrolė-mis Maskva atsiekia dvi-gubą tikslą. Demonstruo-jamas valstybės dėme-sys etniniam vienietams ir niveliuojamas prista-tomos mažumos valsty-bingumas. Prancūzų aky-se Lietuva yra identišk-a jų Normandijai arba Bretonijai, savo ir neat-skiriama teritorija, tu-rinti savo etninius bruo-žus.

Nekitaip rašė apie "Lietuvos" gastroles prancūzų provincijos spauda. "Didysis tary-binis ansamblis" -- skelbė reportažų užvar-dinimai. Tenka džiaug-tis, kad ir tokiu metodu parodytas mūsų etninis menas sulaukė šiltų at-liepimų prancūzų spau-doje.

FLORIDA

• Atostogos Floridoje ge-riausiai praleisite V. ir A. Tomų vasarvietėje Sap-phire Sea, 700 Ocean Dr. Juno Beach, North Palm Beach, Fla. 33408. Tel. (305) 844-3388.

Vasarvietė prie pat At-lanto vandenyno. Graži ap-linka. Malonus patarnavi-mas. Puikūs kambariai su virtuvėmis. Atvykę nesigai-lėsite.

PETKUS
LAIDOJIMO ISTAIGA

MARQUETTE PARK CHICAGO
2533 W. 71 St. Tel GR 6-2345-6

CICERO ILLINOIS
1410 S. 50 Ave., Tel TO 3-2108-9

TRYS MODERNIOS KOPLYČIOS

Korp! Neo-Lithuania šventė

Lietuvių Studentų Korporacija Neo-Lithuania šio lapkričio 11 d. įžengė į 50-sius veiklos metus. Ši sukaktis Chicagoje gražiai paminėta lapkričio 13-ją dieną.

Ryte Tėvų Jėzuitų Koplyčioje Kun. J. Kubilius SJ su neolituais ir jų bičiuliais pasimeldė už mirusius ir žuvusius neolituos. Po pamaldų korporantai susirinko prie Lietuvos Laisvės Kovose Žuvusiųjų Paminklo ir pagerbdami visus žuvusiuosius padėjo Korporacijos vainiką. Jautrų žodį Korporacijos vardu tarė Birutė Gudaitė, NL Chicagoje valdybos sekretorė.

Iš čia didelė dalis korporantų nuvyko į kapines ir aplankė šios vietovės mirusiųjų kolegų kapus, simboliškai ant kiekvie-

no jų kapo padėdami gėlių puokštę. Tapačiaproga neolituais susistojo prie neseniai supilto Lietuvos Gen. Konsulo dr. Daudžvardžio kapo. Manytina, kad su mirusiųjų šeimomis buvo nesusižiota, nes iš jų pamaldose ir kapinėse tebuvo velionio J. Gauriliaus našlė, kai kitais metais dalyvaudavo didesnis artimųjų skaičius.

Vakare, Lietuvių Tau-

tinių Namų pastogėje, įvyko iškilminga Korporacijos sueiga. Korporantų ir jų svečių buvo pilnutėlė salė. Sueigą pradėjo Chicago neolituosų pirmininkas A. Augaitis, pareikšdamas džiaugsmą Korporacija, šią sukaktį švenčiančia ir kviečiant visus-as į tolesnį darbą Pro Patria! Tradiciniu spalvin-gu ritualu uždėtos Korporacijos spalvos filisteriui Med. dr. V. Dargiui, seniorams Danutei Overlingaitėi ir Gintarui Valiukėnui. Už darbą Pro Patria filisteriui Leonui Kriaučeliūnui įteikiamas Korporacijos žiedas.

Korporaciją šios šventės proga ir išskirtuosius korporantus sveikino: NL vyriausios valdybos pirmininkas fil. J. Valkiūnas, Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos Valdybos ir A. L. Tautinio Akademino Sambūrio vardu fil. K. Kasakaitis ir kt. Daugis pasigedo šioje neolituosų šventėje, ypač esant išvakarėse Pasaulio Jaunimo Kongreso, kitų akademinių vienetų atstovų, svečių.

Antroje sueigos dalyje kadenciją baigusi NL Chicagoje valdyba, pirmininkaujama A. Augaičio perdavė vėliavą, valdybos insignijas ir tolesnį sueigos vedimą naujai senorių sueigos išrinktajai valdybai. Jos sąstata: Alvydas Jonikas -- pirmininkas ir nariai -- A. Augaitis, R. Česas, V. Lauraitytė ir V. Mažeika. Naujasis pirmininkas, užtikrindamas valdybos didelį ryžtą tolesnį darbą, drauge kvietė visus korporantus senorius ir filisterius būti aktyviais valdybos bendrininkais.

Nuaidėjus Gaudeamus melodijai, sueiga baigiamą ir jos dalyviai kviečiami vakarienei. Beužkandžiaujant ir grupėmis besnekučiuojant es tradoje pasirodo orkestras, vedamas fil. A. Modesto ir tolesnė vakaro programa lieka jo vadybėje. Nuotaika visų dalyvių pakili ir tikrai lietuviškai nuosirdi. Šventėje tarp vyresniųjų chigagiškių neolituosų matėsi eilė garbių svečių.

(m.v.)

Skaitykit ir platinkit
DIRVĄ

Korp! Neo-Lithuania Chicagoje naujoji valdyba iškilmingoje sueigoje š.m. lapkričio 13 d. Lietuvių Tautiniuose Namuose. Nuotraukoje iš kairės: pirm. A. Jonikas, Korp! vyr. valdybos arbiter elegantiarum E. Modestas, išd. V. Mažeika, vicepirm. R. Česas, Korp. vyr. valdybos pirm. J. Valkiūnas, ALTA Sambūrio pirm. K. Kasakaitis, sekr. V. Lauraitytė, narys A. Augaitis, V.A. Račkausko nuotrauka

Korp! Neo-Lithuania vyr. valdybos pirm. Jono Valkiūno stalas šventėje. Iš kairės: Valius ir Nijolė Cijmnėliai, Juozas ir Virginija Zymonai, Zita ir Kęstutis Cicėnai, Rita ir Jonas Valkiūnai, Gražina Vainaitė ir Kastytis Latoža. V.A. Račkausko nuotrauka

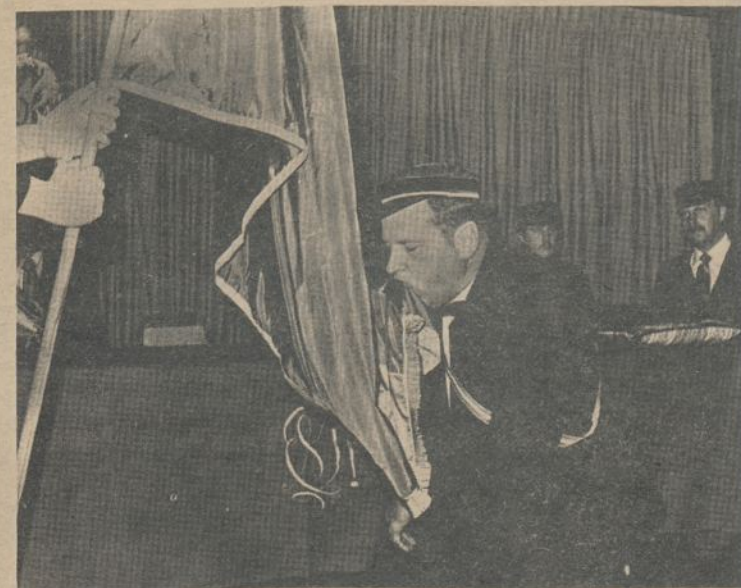
Filist. Juozo Andrašiūno stalas. Iš kairės: Stasys Mankus, Petras Stoncelis, dr. Aldona Nakutienė, plk. Matas Naujokas, Marta Račkauskienė, Julius Balutis, Petras Vebra, Juozas Andrašiūnas ir Stasė Balutienė. V.A. Račkausko nuotrauka

Kalba buv. skyriaus pirm. A. Augaitis, Stovį pakeltieji (seniorai): Danutė Overlingaitė, Gintaras Valiukėnas ir dr. Vytautas Dargis. V.A. Račkausko nuotrauka

Korp! Neo-Lithuania vyr. valdybos pirm. Jonas Valkiūnas įteikia korporacijos žiedą dr. Leonui Kriaučeliūnui už nuopelnus korporacijai ir jos tikslams. Kairėje korp. arbiter elegantiarum Edas Modestas. V.A. Račkausko nuotrauka

Dr. Vytautas Dargis po priesaikos bučiuoja Korp! Neo-Lithuania vėliavą. V.A. Račkausko nuotrauka

Dr. Juozo Bartkaus stalas. Iš kairės: dr. Steponas Biežis, Kazys Čaplikas, O. Biežienė, Antanas Kalvaitis, p. Budreckienė, p. Kalvaitienė, dr. Juozas Bartkus. V.A. Račkausko nuotrauka

Trakų pilis...

(Atkelta iš 5 psl.)

viltys restauruoti "feodalines praeities paminklus" galėtų tapti nuodėminga pastanga restauruoti pačią feodalinę praeitį. Gražus "Trakų pilis" albumas buvo nusmerktas užtylejimu ir spaudos ignoracija. "Tiesos" riktėlėjimas sudraudė imtis pagrindines šio albumo vertinimų. Tik tai asmeniškai istorikų atsiliepimai apie albumą buvo palankūs ir nuoširdūs, ką autorius patyrė, iki 1957 metų gyvendamas ok. Lietuvoje. Vėliau jis išemigravo Lenkijon, kur ir gyvena.

"Tiesos" rašiniui pasirodžius, A. Janikas patpino redakcijai platų ir išsamų atsakymą, aiškindamas savo požiūrį į St. Vaitkūno teiginį. Bet A. Janiko rašinys nebuvo priimtas. Jis nepasirodė "Tiesoje". Šitoks etninis redakcijos nusizengimas neleisti ieškoti tiesos, neleisti atsakyti į vulgariai supratas istorines tezes, labai būdingas tarybinei periodikai. Nusmerkimas gali ir turėti būti be apeliacijos į teisę turėti savo nuomonę.

Tačiau autorius, A. Janikas, nenuleido rankų. Jis puoselėjo naujus planus išleisti Gedimino pilies, Gelgaudų pilies Raudonėje ir kitų paminklų albumus. Grožinės literatūros leidykla net pasirašė su juo sutartį tokius albumus leisti. Visuomenė jų pagėdavo ir tai buvo, galbūt, palankus barjeras atlaikyti "Tiesos" siautėjimą. Tik, gal būtų, įvardi, į būsimuosius albumus jau nebūtų "apolitiški" ir "subjektyvistiniai". Autorius atsidavusio rinko Vilniaus architektūrinių paminklų fotovaizdus. Pirmoji ir pagrindinė, visiškai politinė leidėjų instrukcija buvo: išmesti pavadinimą "šventasis", minint bažnyčių pavadinimus. Kada daug medžiagos jau buvo atspausdinta litografija, buvo sustabdytas albumo išėjimas, nes leidėjams "paaiškėjo" kad "per daug" iliustracijų, rodančių bažnyčias ir jų interjerus. Buvo sukvietas specialus posėdis: ką daryti, kad šitiek bažnyčių, istorinių paminklų, viename tikrai Vilniuje?!

Iš akligatvio išvedė... A. Venclova. Grįžęs iš Lenkijos, jis atsivežė Krokuvos Marijonų bažnyčios albumą, kur tilpo vienas tik didžiojo altoriaus detalės. Tad, ar gėda parodyti nuostabias Vilniaus bažnyčias? Atrodo, tas argumentas sugriovė ortodoksinius komiteto markistus. 1955 metais, jau Stalinui mirus, ir naujiems atvangos vėjams pučiant, Antanas Janikas išleido albumą "Vilnius". Tiražas šoko iki 15000 egz. Imponuojantis puslapių skaičius pasiekė 230. Albumą išleido Architektūros reikalų valdyba prie LTSR Ministrų tarybos. Įvardą parašė J. Jurginis.

Albumas turėjo nepaprastą pasisekimą. "Literatūra ir Menas" 1955 m. liepos 9 d. įdėjo labai palankią J. Macenienės recenziją. Dingo prieš porą metų siautėjęs marksistinis nihilizmas lietuviškai senovei. Mažai kas nujaučia Antano Janiko reikšmę įnešant į viešumą lietuviškų istorinių paminklų kultūrą. Autoriaus nesutruškinota ataka prieš sąžiningai jo tapasakotus lietuviškos senovės faktus sovietinių pseudomokslinių tezių akivaizdoje. Janikas atkakliai sugrįžo prie to pat objektyvaus vaizdavimo ir naujame Vilniaus albume, 1955 metais, jis sugavo momentą sugrįžti į albumų pristatymo sferą užtikrintai, tiesiog triumfalai, lyg nebūta 1952 metais "Tiesoje" tūlo St. Vaitkūno siautėjimo. Tas faktas, be abejo, įnešė naujas, drąsias prielaidas ir istorikų bei archeologų poreikiuose. Tad vien tik ir šiuo atveju 1952 metais pasirodęs "Trakų pilies" albumas užima tam tikrą, šviežią poziciją tarp ano meto istorinių leidinių. Istorinis albumas savaime sudarė naują precedentą, naują faktą; jis įžengė į istoriją ir užėmė joje įdomią tam tikru atžvilgiu monumentaliską poziciją.

Dabar, atsargūs Leningrado Maskvos ir Gorkio universitetų istorikų darbai Naugarduko pilyje lyg ir patvirtina, kad sovietai vengia žaisti su gūnėmis, kviesdami kasinėjimams mokslininkus lietuvių ir tuo, netiesiogiai, ža-

STASYS GEGUŽIS BUVO TIKRAS VISUOMENINIS STULPAS

Š.m. lapkričio 1 d. palūžo vienas buv. valin-gųjų Susivienijimo Lietuvių Amerikoje pirmininkų, daugelio metų ALT Sandaros pirmininkas -- Stasys Gegužis. Jis mirė, sunegalavęs širdimi, Danville, Pa. ligoninėje, būdamas 86-rių metų amžiaus.

A.A. STASYS GEGUŽIS

Jis buvo Dzūkijos sūnus, atvykęs Amerikon 1899 metais, patekdamas į Shenandoah miestelį, apsuptą antroito klo-dų. Nors miestelio vardas indėniškai reiškia 'graži srovė', tačiau 14 metų "vyru" Gegužiui ta vieta reiškė daugiau 'prakaito srovė', kai ir jis iširikiavo į angliakasių gretas.

Žmonių sudėtimi miestelis buvo margas, ten randama buvo net 20 tautybių ir lietuvių buvo skaitlingiausioji tautinė bendruomenė. Tad, miestelio vardą sulietuvinę į "Shenandoris", drąsiai ėjo ir toliau, pramindami tą miestelį pirmąja

dinti lietuviškas ambicijas ir patriotizmą. Naugardukas yra vieta iš kur išeina Lietuvos karalių dinastija. Už atsargias ir marksistiškai nefalsifikuotas istorines relikvijas buvo žiauriai pultas Antanas Janikas! Kas gi žino, gal Janiko albumas labiausiai ir sužadino Trakų pilies restauracijos paskatas?

Naujas albumas "Naugarduko pilis", gali atkurti dėmesį "feodalinei epochai" ir pristatyti ją lietuviško sentimentu ir istorinės tikrovės šviesoje.

Beje, dar tenka paminėti faktą, kad sekančiu savo albumu Janikas numatė darbą apie Šv. Petro ir Povilo bažnyčią Vilniuje. Tai būtų puošni tos bažnyčios monografija. Jis surinko medžiagą, pasirašė sutartį su Politinės ir Mokslinės literatūros leidykla. Bet... 1957 metais jis išemigravo Lenkijon. Sutartis buvo vienašališkai, iš leidyklos pusės, nutraukta. Vaizdinė ir tekstinė medžiaga nebuvo grąžinta autoriui. Dar daugiau, Janikui "atkeršijo". Išleido antrą albumą "Vilnius" laidą ir po Antano Janiko paruoštais tekstais pasirašė istorikas Jurgis Jurginis. "Trakų pilies" albumų žanro pradininkas, pagarsėjusio albumo "Vilnius" autorius, Antanas Janikas režimo diriguojamai nuomonei tapo persona non grata, nors, dirbdamas Lietuvos Architektūros paminklų apsaugos Inspekcijoje Janikas kovojo dėl tų paminklų konservacijos, restauracijos, jis važinėjo į visagalinę Maskvą ir čia išrūpino Inspekcijai apie milijoną rublių.

Dabar albumas "Trakų pilis" pasidarė bibliografinis antikas. Mums jis įdomus kaip faktas, kad sovietinės tikrovės sąlygomis buvo tarta tikra lietuviška nuomonė apie savo senovę. Kada nors Trakų pilies muziejuje, vienu iš įdomesnių eksponatų bus ir domins Antano Janiko 1952 m. parengtas albumas "TRAKŲ PILIS".

Amerikos lietuvių sostine.

Čia matom St. Gegužį pradėjusį gyvenimą iš-eivijoje nuo jos 'sostinės', tad ir išsineriantį iš antroito kanalų, atsiduriantį lietuviškos visuomenės priešakyje, pirmiausia išskylančią Susivienijime Lietuvių Amerikoje.

Daug kas žinom, kad jaunas St. Gegužis švietėsi vakarinių valandų mokyklose, turėjo gražų rankraštį, buvo išrinktas į Unijos Tarybą, vėliau tapęs keliaujančiu Unijos auditorium, tačiau kokią mokyklą jis lankė to nepasakė duodamas savo biografijos bruožus ir Michelsonui ir Lietuvių Enciklopedijai ir, pagaliau, SLA ruošiamai istorijai. Gal tai jau ir nebe taip svarbu, kai žinom jo eitą 'Gyvenimo Universitetą', matytą mūsų visų.

1911 metais SLA Seime, išrinktas į Seimo prezidiumo vicepirmininkus ir pavaduodamas protarpiais pavargstantį pirmininką, tada dar jaunas Gegužis parodė, kad jis "pirmsėdžiaut" moka. Tai jam užtikrino sekančiame Seime jau ir Prezidiumo pirmininko vietą, po to ir dar kartą toki pat laimėjimą, kol 1916 metų Seime jis yra išrenkamas jau ir SLA Pildomosios Tarybos prezidentu. Ta sekė mė į lydėjo per devynis dvimetinius rinkimus ir jam teko išbūti SLA priešaky, t.y. Pildomosios Tarybos prezidentu 18 metų.

Nuo 1916 iki 1934 metų Susivienijimas sveikai augo ir bujojo. Nuo 9400 narių išaugo iki per 22,000, išsiskirsčiusių į 371 kuopą, 24-iose JAV vals-tijose ir Kanadoje. Organizacijos turtas išaugo nuo 100,000 iki per 1,500,000 dolerių. Tokia sekė SLA žengė pirmyn, kai organizacijos prezidentu buvo St. Gegužis.

Tačiau šiame augimo laikotarpyje SLA išgyveno ir nemažą rūpestį net trim labai rimtais atvejais. Pirmas rūpestis užgėlė vadovybę, kai po pirmo pasaulinio karo pasirodė epideminė liga -- influenza -- ir nelauktas mirimų skaičius sudarė grėsmę Susivienijimui prarast finansinę lygsvarą. Antrą rūpestį, gana rimtą, sudarė atsiradęs komunistinis elementas, sukėlęs netvarką eilė kuopų, o jau ypač triukšmavęs 1930 metais Chicagos Seime, kur jau nebe apsieita ir be policijos pagalbos. Ir, pagaliau, trečiu rūpesčiu buvo nuo 1929 metų įsisiūbuojanti pasaulinė ekonominė krizė, labai paveikusi neigiamai SLA investicijas.

Visų šių trijų rūpesčių didžiausiąjį svorį teko pakelti prezidentui Gegužiui. Tad jam tekopergvynti 'šilta ir šalta' Susivienijimo banguojančiame gyvenime. 1932 metų Seime, tame pačiame "dūmų mieste" -- Pittsburghe, kuriame Gegužis pradėjo presiden-

SUSIVIENIJIMO LIETUVIŲ AMERIKOJE GEROVĖS KOMITETAS

94-32 111th STREET

RICHMOND HILL, NEW YORK 11418

SLA PILDOMOSIOS TARYBOS NOMINACIJOS 1971 M.

Mielai SLA Nariai:

Kas antri metai SLA nariai nominuoja kandidatus į Pildomąją Tarybą Nominacijos atliekamos kuopų susirinkimuose Gruodžio-December mėnesį. Tamsta esatė žinomas ir patyręs SLA veikėjas, užtat ir kreipiamės į Tamstą, prašydami nominuoti dabartinės Pildomosios Tarybos narius ir paraginti savo draugus taip pat pasisakyti už dabartinę SLA valdybą.

SLA didelio pasisekimo paslaptis- tai jo gera organizacija ir tos naudos, kurias jis teikia savo nariams šeimos nelaimės ar nario ligos atveju. Ilgus dešimtmečius SLA buvo ugdomas pasiaukojusių bendram lietuviškam darbui. Jų entuziazmas ir paskatino šios broliškos organizacijos nuolatinį stiprėjimą.

Bet gyvenimas nestovi vietoje, vien entuziazmo ir pasiaukojimo nepakanka šiais laikais. Paimkime pastaruosius du metus, kaip pavyzdį. Amerikos ekonominiame gyvenime įvyko nepaprasti lūžiai: Akcijų rinkos susvyravo, infliacija perdem pakilo, federalinės ir valstijų mokesčių skyriai įvedė naujus mokesčius ir pagaliau JAV (USA) Prezidentas įvedė kainų ir algų kontrolę neribotam laikui. Šitie įvykiai padarė didelį poveikį į finansinės institucijas.

Nežiūrint šitos situacijos SLA investentų uždavis pakilo, net buvo išgityti nauji bonai, kurie moka po 7% į metus. SLA išrišo federalinių bei valstijų taksų formų pildymo painiavą. Tėvynės laikraščio išlaidos buvo prilaikytos. SLA išgalės-finansinis stovis-solvency buvo išlaikytas savo tvirtume. Non-medical apdraudos amžius buvo pakeltas iki 55 metų, o apdraudos suma iki \$5000. Medical apdraudos amžius buvo pakeltas iki 70 metų. Ligoje pašalpos formos buvo supaprastintos, kad sergantieji galėtų greičiau gauti savo pašalpas. Šis SLA nuveiktų darbų rekordas liudija, jog dabartinė SLA Pildomoji Taryba yra kompetinga ir patyrusi savo darbuose ir pasirengusi ateičiai įvesti visą eilę labai svarbių pagerinimų, kurie mūsų nariams suteiks daug naudos.

Dabartinę SLA Pildomąją Tarybą sudaro visiems mums gerai pažįstami sumanus ir sąžiningi visuomenės veikėjai. Juos matome ir Chicagos šokių-dainų festivalių komitetuose, Amerikos Lietuvių Tarybos vadovybėje, besireiškiančius spaudoje bei radiofone. Joks didesnis Amerikos lietuvių visuomeninis užsimojimas neapseina be jų aktyvaus dalyvavimo. Todel atiduokime savo balsus ir nominuokime sekančius patyrusius veikėjus:

PAUL P. DARGIS Prezidentas
ALEXANDER CHAPLIKAS Vice Prezidentas
ALGIRDAS BUDRECKIS Sekretorius
EUPHROSINE MIKUZIS Iždininkė
STEPHEN BREDES, JR. Iždo Globėjas
JOSEPHINE MILLER Iždo Globėja
DR. STEPHEN BIEZIS Daktaras Kvotėjas

Jų darbai parodė, kad jie darniai sugeba bendradarbiauti ir vieningai išspręsti komplikotas organizacijos problemas. Kiekvienai organizacijai svarbus vieningumas tad paduokime balsą už visą dabartinę SLA Pildomąją Tarybą kaip šleitą, pareiškime savo sutartiną organizacijos reikalų supratimą.

Nuoširdžiai raginame visus SLA narius nuominuoti visą dabartinę SLA Pildomąją Tarybą.

Pasirašo:

SLA GEROVĖS KOMITETAS:

J. Krasinskas, 57 kp., Worcester, Mass.
Anna Petrash, 38 kp., Richmond Hill, N. Y.
Dr. Anthony L. Kapochy, 43 kp., S. Boston, Mass.
M. Vaidyla, 36 kp., Chicago, Ill.
M. Zdanekienė, 40 kp., Pittsburgh, Pa.
K. P. Deveikis, 301 kp., Cicero, Ill.
M. Stanislovaitienė, 35 kp., Wilkes-Barre, Pa.
J. Andriulionytė-Comely, 73 kp., Pittsburgh, Pa.
V. Kamarnauskas, 1 kp., Edwardsville, Pa.
H. Cizauskienė, 134 kp., Chicago, Ill.

Milda Anesta, 175 kp., Dorchester, Mass.
M. Klimas, 3 kp., Linden, N. J.
M. Gudelis, 63 kp., Chicago, Ill.
Ant. Diržys, 126 kp., New York, N. Y.
K. J. Mačiukas, 260 kp., Chicago, Ill.
V. Brazilius, 136 kp., Cleveland, Ohio
P. B. Balčiūnaitis, 50 kp., Binghamton, N. Y.
B. Spudienė, 335 kp., New York, N. Y.
G. Žilinskas, 104 kp., Pittsburgh, Pa.
S. Michelsonas, 175 kp., Milton, Mass.

taut, jis kalbėjo: "man teko malonumas apturėt visą pagarbą, kurią aš pelniau, tačiau man teko išgirsti priekaištų ir kaltinimų, kurių aš visai neužsitarnavau."

St. Gegužiui ypač didelė pagalba buvo parodyta 1926 metų Seime, kai buvo minima SLA 40 metų sukaktis nuo įsikūrimo 1886 metais ir 10 metų sukaktis Gegužio prezidenavimo. Tada pradžioje Seimo jį sveikindami atstovai padovanojo jam sidabrinį plaktuką -- simbolį pirmininkų valdžios. Paibaigoje Seimo jis gavo didelę gražią taurę (sidabrinę) su įrežtinu įrašu, išreiškiančiu jam dėkingumą už jo nepaprastą atsidėjimą Susivienijimui.

Dar 1930 metų Seime, suruoštojo delegatų garbei vakarienės, kurioje dalyvavo virš 400 asmenų, jis buvo pagerbtas vi su vakarienej dalyvavusių atstojimu ir skambiu bei trunkančiu plojimu. Tačiau tame pačiame Seime pirmą ir antrą dieną posėdžių metu komunistinis elementas jam neleido nė prasižioti ir siuntė jo adresu tokius žodžius, kuriuos dar net pakartoti nepatogu.

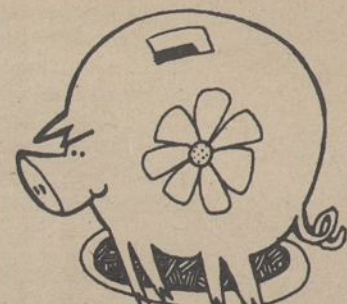
1932 metų rinkimuose Gegužiui teko ir didesnis srautas visokių priekaištų, kurie jau jam buvo aiškiu ženklu kitokiam apsisprendimui. Ir iš tikrųjų 1934 metų rinkimuose jis savo kandidatūros nebestatė, atėjo prezidentas kitas.

Tačiau ir šiandien tebeatom Gegužio gyvenimo 60 metų pašvęstą Susivienijimui. Be 18 metų pirmininkavimo, jis yra buvęs kai kuriose komisijose, o taip pat nuo

1954 iki 1970 metų jis buvo Susivienijimo viceprezidentu. Šios organizacijos gyvenimu jis alsavo iki savo mirties. Tad ir lieka gyvųjų atminime, kaip vienas valingųjų pirmininkų, kaip vienas didžiųjų visuomeninių šunų.

Ant. Diržys

IESKAU NAMŲ ŠEIMININKĖS, lietuvis, prie vieno asmens -- lietuviu. Gali būti našlė ar persikyrusi, tik be vaikų. Rašykite Dirvai, 6907 Superior Ave., Cleveland, Ohio 44103, kuri laišką persiųs. (86-29)

taupymo saskaita

Yra daugiau negu vienas būdas pinigų taupymui. Kiekvienas jų turi skirtingus procentus priklausant nuo to kaip ilgai indelis pasiliks... ir kaip jis didelis yra. Mes turime juos visus. Ir viena iš mūsų patogių 24 istaigų yra arti jūsų. Ir kada jūs taupote, pasiteiraukite mūsų apie Free Checking taip pat. Ir Master Charge. Cash-On-Call (išmokėjimas grynais pagal jūsų Master Charge Card). Iš anksto paruošimas užsienio pinigų ir kelionės čekių.

Atraskite

Society
NATIONAL BANK
OF CLEVELAND

Member F.D.I.C.

Society
CORPORATION BANK
Society Corporation assets
exceed 1.2 billion dollars

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

MAŽEIK & EVANS

6845 SO. WESTERN AVE., CHICAGO, ILL.

TRYNS MODERNISKOS
AIR-CONDITIONED KOPYLIOS

Mašinoms vieta

REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

CLEVELANDE IR APYLINKĖSE

SIMO KUDIRKOS IR LIETUVOS KARIUO- MENĖS ŠVENTĖS MINĖJIMAS CLEVELANDE

ALT ir LVS Ramovės skyrių valdybų sutarimu, bendras minėjimas įvyks sekmadienį, š. m. lapkričio mėn. 28 d. sekančia tvarka:

10:30 val. šv. Mišios už Simą Kudirką ir žuvusius bei mirusius Lietuvos karių ir jų šeimas šv. Jurgio liet. parapijos bažnyčioje. Mišių metu giedos šv. Jurgio parapijos choras ir solistė Nora Braziulienė.

11:45 val. iškilmingas minėjimas šv. Jurgio parapijos salėje. Himnus sugiedos solistas Julius Kazėnas.

Kalbas pasakys: apie Lietuvos kariuomenę — PLB Valdybos pirmininkas Stasys Barzdukas ir apie Simą Kudirką — LKDS Centro Komiteto pirmininkas Algirdas Kasulaitis.

Taip pat bus pristatyta ALT rezoliucija Simo Kudirkos reikalu.

Po minėjimo bus pietūs, kuriuos paruos p. Urbona-
vičienė.

Visos lietuvių organizacijos prašomos dalyvauti su vėliavomis pamaldose ir minėjime ir visi Clevelando ir apylinkių lietuviai kviečiami kuo gausiau atsilankyti. Minėjimas bus trumpas.

ALT ir LVS Ramovės Clevelando Skyrių Valdybos

• LB CLEVELANDO abiejų apylinkių bendrame susirinkime lapkričio 21 d. buvo išrinkta nauja LB Clevelando apylinkės valdyba šio sąsąsato: Pr. Karalius, A. Babickienė, T. Neimaitė, S. Lazdinis, J. Malskis, P. Bielinis, B. Gražulis. Kandidatai A. Karsokas ir F. Eidimtas.

Naujoji valdybapareigomis pasiskirstys ši trečiadienį.

Balsavime dalyvavo 91 asmuo.

• INŽ. RAIMUNDAS KUDUKIS paskirtas Clevelando miesto viešųjų darbų komisionieriumi ir jo priežiūroje bus to-

kie darbai, kaip sniego valymas keliuose.

• SLA 14 KUOPOS narių susirinkimas įvyks gruodžio 6 d. 6:30 v.v. Lietuvių Namuose, 877 East 185 St. Susirinkimo darbotvarkėje du svarbūs reikalai, būtent: SLA Pildomosios Tarybos kandidatų rinkimai ir SLA 14 Kuopos Valdybos bei kitų pareigūnų rinkimai. Bus aptariami ir kiti Kuopos reikalai bei 1972 metų veiklos gairės. Susirinkimo metu lždo sekretorius priims narių apdraudų mokesčius. Visi nariai prašomi šiame nepaprastame narių susirinkime būtinai dalyvauti ir tvarkingai atlikti savas narystės pareigas. Asmeniškai kviečiami nesiunčiami. Nepaprastas SLA 14 kuopos narių susirinkimas įvyks nebojant kiek narų jame dalyvaus.

LIETUVIAI KENT UNIVERSITETE

Kent valstybiniam universitetui studentai turėjo pirmą savo susirinkimą, š. m. spalio 26 d.

Jų tikslas yra išlaikyti ir propaguoti lietuvių kultūrą, nes čia yra iš ko pasisemti informacijų. Kento bibliotekoje yra 2,500 įvairių lietuviškų knygų.

Kento bibliotekos liet. skyrius greitai auga. Ypatinga padėka priklauso prelatui Jurui įteikusiai 800 knygų, kurios buvo pirmiau laikomos ALKA(os) muziejuje. Daug žmonių neužmiršo Kent u-to bibliotekos ir remia su literatūrinėmis dovanomis.

Be bibliotekos ir kitos priemonės bus naudojamos rodant lietuvišką kultūrą: lietuvių meno ir rankdarbių parodos, kur paskaitininkai skaitys lietuviškom temom ir net atvežant lietuvių tautinių šokių grupę. Sekantį ketvirtį bus galima čia studijuoti lietuvių kalbą per Critical Language studijas, ir bus užskaitoma kaip svetimų kalbų kreditai.

Dabartinis laikas LSS Kento skyriui priklauso 12 narių: Michael Balkus, John Cadzow, Vytenis Čyvas, Augustinas Idzeilis, Nora Janavičiūtė, Vytenis Kuraitis, Mindaugas Matulionis, Michael Norka, Joan Parsons, Christine Rachalis, Lilė Snarskytė ir Algis Žemaitis. Kiti studentai dar negalėjo atsilankyti į susirinkimą, bet parodė susidomėjimą prisidėti prie veiklos. (s)

• Apdraudos reikalais geriausius patarnavimus gaukite kreipdamiesi į Z. Obelenį tel. 531-2211.

"Tarleton" vyrams išpardavimas

Laišku ir telefonu užsakymai priimami kol turėsime.
Skambinkite bet kuriuo laiku 241-3070, Lorain 233-6141, Elyria 322-6304.

Pirkite trečiadienį nuo 10 val. ryto iki 5:45 val. vakaro mieste. Visuose skyriuose iki 9:30 val. vak. Mes duodame ir keičiame Eagle Stamps

VYRIŠKOS PERMA -
PRESS MEDVILNINĖS
PIŽAMOS

3.39

3 už \$10

Reg. 4.49. Užsegamos ir be sagų, dryžuotos ir su piešiniais pižamos turi elastinį diržą ir sagutes. Iš 50% medvilnės ir 50% polyester. Dydžiai A-B-C-D visose grupėse.

VYRIŠKI WASH AND
WEAR MEDVILNĖS
FLANELINIAI CHALATAI

4.88

Reg. 5.99. Tik išplauti ir nešioti šiuos patogius 100% medvilnės flanelinius chalatus. Pilnai išsupamas su trim kišenėmis, diržu ir stilinga apykakle. Dydžiai S-M-L-XL.

VYRIŠKI PERMA -
PRESS MEDVILNĖS
FLANELINIAI SPORTINIAI MARŠKINIAI

4.69

Palyginkit su 4.99.

Liuksusiniai "Tarleton" medvilnės flaneliniai sportiniai marškiniai iš 65% medvilnės ir 35% polyester. Turi ilgą kam-pų apykaklę, dvi kišenes. Pasirinkimas languotų, dydžiuose S-M-L-XL.

• Gyvybės, sveikatos ir pensijų draudimo, o taip pat akcijų — investavimo (mutual funds) reikalais kreipkitės į V. Giedraitį, tel. 944-6835.

CLEVELANDO PARENGIMŲ KALENDORIUS

LAPKRIČIO 28 D. Šimo Kudirkos ir Kariuomenės šventės minėjimas. Rengia ALT ir LVS Ramovė.

GRUODŽIO 4 D. Akademinių Skautų Sąjūdžio, Clevelando skyriaus, metinė šventė.

GRUODŽIO 12 D. Naujosios Parapijos salėje 1941 m. sukilimo minėjimas.

SAUSIO 15 D. Hamiltono "Aukuro" vaidinimas. Rengia Vysk. M. Valančiaus lit. mokyklos tėvų komitetas.

SAUSIO 22 D. Čiurlionio ansamblio pagerbimo balius - koncertas.

VASARIO 5 D. Tradicinis užgavėnių blynų balius šv. Jurgio Parapijos salėje. Rengia Plėnų Tunto Skautų Tėvų Komitetas.

REIKALINGAS namo prižiūrėtojas dėl 18-kos butų. Dėl sąlygų rašyti arba skambinti:

Jonas Štūras, 12015 Clifton, Lakewood, Ohio 44107, telefonas (216) 521-8511. (88-89)

NAUJOSIOS PARAPIJOS RAJONE

Prie E. 185 St. parduodamas namas, 3 miegamieji, didelis sklypas, 2 aut. garažas.

GEORGE KNAUS
Real Estate
819 E. 185 St.
481-9300

(87-88)

WANTED
EXPERIENCED
SPRING MAKERS
AUTOMATIC COILER
Torrington coils to set up & operate. Steady work and good working conditions.
M & S SPRING CO.
11273 East 9 Mile Rd., Warren, Mich.
313-754-4012
(86-90)

DELLA E. JAKUBS & SON LAIDOJIMO ĮSTAIGA

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs

Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai
35 metai simpatingo ir rimto patarnavimo

6621 Edna Avenue
361-1763

936 East 185th Street
531-7770

DOVANOS ARTIMIESIEMS

PIGIAU... GERIAU... GREIČIAU...

Nežiūrint tai, kad prekių kainos nuolat visur kyla, mūsų kainos iki galo šių metų pasilieka tos pačios.

Išnaudokite progą pasiųsdami, jau dabar, dovanų siuntinuką savo artimiesiems į Lietuvą.

SIUNTINYS 1971 (3).

3¼ jardo puikios vilnonės angliškos eilutei medžiagos, 3 jardai vilnonės angliškos apsiaustui medžiagos, 1½ jardo crimplene medžiagos suknelei, vyriškas arba moteriškas nertinis, vyriškos arba moteriškos nailono arba vilnonės kojines, vilnonė gėlėta arba su ornamentais skarelė, 20 geriausių angliškų cigarečių, 1 dėžė šokolado.

Siuntinio kaina įskaitant muitą ir visas persiuntimo išlaidas yra \$100.00.

SIUNTINYS 1971 (4).

Itališkas nailoninis vyriškas arba moteriškas lietauspaldis, vilnonė angliška eilutei medžiaga, vilnonė medžiaga suknelei, medžiaga sijonui, 1 vyriški išėginiai nailono marškiniai, 1 bliuskutė, šilkinė gėlėta skarelė, 1 kaklaraištis, 1 dėžė šokolado.

Siuntinio kaina su visomis išlaidomis \$90.00.

Taip pat, galime pridėti prie šių arba kitų siuntinių be jokių papildomų persiuntimų išlaidų, daiktus kuriuos klientas pageidauja.

Šie yra labai vertingi ir reikalingi dalykai: Nailoninio kailio viršus apsiaustui \$3.00, vilnonės gėlėtos skarelės \$5.00, vyriški arba moteriški nertiniai už \$12.00, arba \$18.00, nailono marškiniai \$9.00, nailono lietauspalčiai \$11.00, crimplene medžiaga suknelei \$9.00, ilgi vilnoniai šaliai \$10.00, komplektas moteriškų nailono apatinių \$7.00, komplektas vyriškų šiltų apatinių \$12.00 ir kita.

BALTIC STORES LTD (Z. JURAS)

421 Hackney Rd., London, E. 2. England.
Tel. 01 739 8734.

SUPERIOR SAVINGS

AND LOAN ASSOCIATION

MOKA AUKŠTAS PALŪKANAS UŽ PADĖTUS
INDELIUS.

Už paprastus indėlius moka **5%**

Visiems indėliams valdžios apdrauda pakelta iki \$20,000.00.

Teiraukitės bet kuriame SUPERIOR SAVINGS skyriuje dėl taupymo sąlygų ir Jums bus paaiškinta, kokį taupymo būdą pasirinkti, kad gavus didžiausias palūkanas.

SUPERIOR SAVINGS skyriai:

798 EAST 185th STREET
Telephone 481-8552

6712 SUPERIOR AVENUE
Telephone 431-2497

13515 EUCLID AVENUE
At Superior — (Near Rapid)
Telephone 681-8100

DIRVA

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

• DĖL PADĖKOS DIENOS šventės šią savaitę Dirva išėjo tik vieną kartą. Kitas numeris išeis ateinančią trečią dieną, gruodžio 1 d.

• LIETUVIŲ STUDENTŲ SĄJUNGOS XXI suvažiavimas įvyksta šią savaitę, lapkričio 25-28 d. Toronte Downtowner Motor Inn.

• J. K. SLIVINSKAS, iš Waterburio, siūsdamas Dirvai paremti auką 10 dol. rašo: "Šią vasarą lankėmės Dirvoje. Paramos tikrai esate reikalingi. Kvieskite lietuvius atvykti ir pamatyti kokiose sąlygose dirbate. Gal daugiau paramos susilauktumėte. Sėkmės".

• VALERIJA IR VYTAUTAS BALSIAI iš Kanados viešėjo JAV. Būdami brolio-svainio dr. Vytauto Dargio (Worcester, Ill.) svečiais, jiedu Dargių lydimi, susipažino su lietuviškąja Chicago, lankėsi Vytauto Kasulių tapybos darbų parodoje, o taip pat dalyvavo LST Korp! Neo-Lithuania šventėje. Jos metu dr. Vytautas Dargis gavo

neolituano spalvas, įsijungė į šios korporacijos filisterius. Gražus sutapimas -- tą pačią dieną (XI.13) jaunas filisteris suėjo savo amžiaus penkiasdešimtmetį.

• ANTANAS IR POLĖ RĖKLAIČIAI, gyv. Chicagoje, reikšdami pagarbą Pedagoginiam Lituanistikos Institutui ir šiais metais išleidžiamai naujai mokytojų laidai, įteikė Institutui trijų nepriklausomos Lietuvos prezidentų -- Kazio Griniaus, Antano Smetonos ir Aleksandro Stulginskio -- sidabrinės monetos medalių.

Šis A. ir P. Rėklaičių garbės mostas ir tie medalyje iškaltieji suvereninės Lietuvos valstybės vyrai lyg sakyte juk sako mūsiškei šeimai, jog lietuviškasis švietimas lietuvių bei tarptauti yra pirmoji ir pagrindinė sąlyga.

UŽPRENUMERUOKITE DIRVĄ PAPIGINTA KAINA STUDENTUI AR SAVO BIČIULIUI

JIE PASIRUOŠĖ LITUANISTINIO ŠVIETIMO TARNYBAI

Šiais metais Pedagoginis Lituanistikos Institutas išleidžia būrį jaunų mokytojų, kurie yra pasiruošę dirbti aukštesniosiose lituanistinėse mokyklose. Jie yra išėję visą (trejų metų) Instituto nustatytą programą ir parąšę savo pasirinktos specialybės diplominius darbus. Jiems teikiamas atitinkamos specialybės (lietuvių kalbos, liet. literatūros, Lietuvos istorijos) bakalauro laipsnis. Instituto baigimo diplomai jiems bus įteikti š. m. gruodžio 11, šeštadienį, 7 val. vak., Chicago Jaunimo Centro didžiojoje salėje.

Bakalauro laipsniu Institutą baigiantieji yra šie:

Gintaras Aukštuolis, parašęs diplominį darbą tema "Lietuvių literatūros iškilimas XX a. pradžioje".

Živilė Bilaišytė, parašiusi diplominį darbą tema "Algimanto Mackaus bibliografija".

Danutė Bruškytė: jos diplominio darbo tema -- "Ar Lietuva galėjo ginklu pasipriešinti sovietinei okupacijai?"

Rimas Černius: jo darbo tema -- "Jurgio Gliu-

dos "Liepsnos ir apmaudo sąsajos".

Emilija Pakštaitė, parašiusi diplominį darbą tema "Pulgio Andriusio apysakos "Sudiev, kvietkeli" žodynas".

Danguolė Stončiūtė: jos diplominio darbo tema -- "Chicago Aušros Vartų parapijos istorija".

Augusta Šaulytė, parašiusi dipl. darbą tema "Lietuviai partizanai antisovietinėje kovoje".

Gražina Vindašiūtė, parašiusi dipl. darbą tema "Bernardas Brazdžionis ir Kazys Bradūnas".

Ramutė Plioplytė, jos diplominis darbas -- "Lietuvių pradinės mokyklos Vokietijoje".

Šiemet baigusieji dviejų metų Instituto programą įsigyja pradinės lituanistinės mokyklos mokytojo cenzą: Andrius Markulis, Vytautas Miknaitis, Audrius Plioplys, Linas Raslavičius, Brunonas Trapikas, Loreta Grybauskaitė, Lidiya Jadviršytė, Kristina Paršytė -- neakivaizdiniai būdu (Kanada), Gaida Viosockytė.

Į absolventų vakarą kviečiama atsilankyti visi lietuviškoji visuomenė.

nė. Tiems jaunesiems mokytojams būtų moralinis atpildas už jų keletrių metų darbą bei ryžtą. Absolventų vakarą globoja JAV LB Vidurio Vakarų apygardos valdyba, kuriai pirmininkauja Jonas Jasaitis, o švietimo reikalus tvarko Andrius Juškevičius. Įėjimas nemokamas. (vk)

• PEDAGOGINIO LITUANISTIKOS INSTITUTO naujoji absolventų laida išleidžiama š. m. gruodžio 11 d. Diplomų įteikimo iškilmės bus Chicagoje Jaunimo Centre 7 val. vak.

PL INSTITUTO VAKARINIAI KURSAI

JAV LB Vidurio Vakarų Apygardos valdybai pageidaujant ir JAV LB Švietimo Tarybai tam pritarus, skubėniam lituanistinių mokytojų mokytojų paruošimui Pedagoginis Lituanistikos Institutas yra sutikęs šeštadieniais einamus kursus praplėsti į kitų savaitės dienų vakarinį laiką.

Kursuose pirmiausia numatoma eiti Instituto reguliavimo paragrafu 8 nustatyta pagrindinių dalykų (liet. kalbos, literatūros, liet. tautos istorijos ir dėstymo metodikų bei pedagoginių pradmenų) programą, kuri taikoma pradinės lituanistinės mokyklos mokytojo cenziui įsigyti.

Į vakarinius kursus priimami ne jaunesni kaip 19 metų amžiaus asmenys, baigę aukštesniąją arba tolygią lituanistinę mokyklą. Pirmumas teikiamas tiems su minėtu lituanistiniu išsilavinimu kandidatams, kurie yra baigę Amerikos ar kito kurio krašto pedagogines mokyklas. Kursuose jiems įskaitomi visi minėtos mokyklos išeiti pedagoginiai dalykai, išskyrus liet. kalbos mokymo metodiką ir mokyklinę praktiką.

Į kursus priimami ir laisvi klausytojai, kuriems amžius ir lituanistinis išsilavinimas neribojamas. Laisvi klausytojai gali eiti pilną kursų programą arba pasirinktinai kurį dėstomą dalyką.

Darbas numatomas pradėti po Naujų Metų, apie sausio vidurį. Studentų registracija pradedama dabar. Kreiptis šiuo adresu: Domas Velička, 5941 S. Maplewood Ave., Chicago, Ill. 60629. Telef.: 737-9134 (kasdien nuo 6 v.v. iki 10 v.v.).

WORCESTER

NUOTAIKINGAS POBŪVIS

ALT S-gos Worcesterio skyrius kiekvieną rudenį savo parengimuose publikai duoda ką nors prasmingesnio, naujesnio.

Taip lapkričio 13 d., Maironio parkepuošnioje svetainėje, į savo rengimą, sugebėjo sukviešti svečių pilnutėlę salę, ne tik iš Worcesterio, bet ir iš aplinkinių kolonijų, ypač daug iš Bostono.

Po skanios vakarienės, kurią paruošė skyriaus narių ponios, prasidėjo linksmoji dalis. Visiems gerai žinomas

ir mėgiamas, dramos aktorius Vitalis Žukauskas, savo vieno asmens teatro, šių dienų aktualijomis, taip užbūrė ir pralinksmino publiką, kad nuoširdžiu juoku ir gausiais aplodismentais, nenorėjo skirtis su juo.

Po linksmausios dalies, sekė linksmoji ir nuotaikingoji dalis. Vietiniam, populiariam TRIO M. orkestrui grojant, publikai besilinksminant, besokant, bemezgiant naujas pažintis, laikas taip greit prabėgo, kad po vidurnakčio svečiai nenorom turėjo skirstytis.

Visi svečiai dėkingi rengėjams už linksmą ir jaukų pobūvį. (vd)

LONG BEACH

PASISEKĖS VAJUS

Prie Ramiojo Vandenyno, Long Beach mieste lietuvių kolonija yra maža, viso tik 28 šeimos, bet lietuviškoje veikloje nėra atsilikę nuo kitų didesnių kolonijų.

Long Beach Liet. Fondo Vajaus Komitetas š. m. spalio mėnesį buvo paskelbęs vajų, verbavimui narių į Liet. Fondą, išsiuntinėjo kvietimus, lankėsi į namus ir kvietė stoti į Liet. Fondą nariais.

Spalio 30 d. surengė Rudens karnavalą. Vajaus laike į Liet. Fondą įstojo 7 nariai su 100 dol. nario įnašais, būtent:

Domicėlė Rudokas, Alfonsas ir Stella Kontvis, Anelė Rušėckas, Engelbertas ir Regina Dapkus, Vincas Juodvalkis, a.a. atmin. Bronės Saladžiuvienės brolis Stasys Jasutis ir kiti giminės, Dr. Zigmas Kungys, Lietuvių Fondo Long Beach apylin. vajaus komitetas ir parengimo gauto pelno 100 dol. padidino savo įnašą iki 200 dol. Vajus su parengimu kartu davė 800 dol. Lietuvių Fondui.

Parengimo programą pravedė LF vajaus komiteto pirmin. A. Kontvis. Jis pakvietė Lietuvos general. konsulą dr. Juliją J. Bielskį tarti žodį. Po konsulo kalbos pakviestas LF įgaliojtinis D. Mekišius perskaitė sąrašą LF narių ir vajaus komiteto vardu padėkojo nariams ir kvietė įstoti į Liet. Fondą dar neįstojusius narius. Buvo graži meninė programa "Išlaisvintos moterys". Tekstas ir režisūra Dalilos Mackialienės.

Po meninės dalies buvo vakarienė ir šokiai. Nešokantiems veikė Las Vegas stalis, įj varkė Br. Morkis. Parengimo vyr. šeimininkė L. Tamošaitienė, jai padėjo D. Rudokas, St. Kontvis, A. Morkienė, P. Basulienė, M. Maikalonienė ir A. Mekišienė. Bilietus pardavinėjo A. Wallace, Bufetą aptarnavo J. Mikalonis ir W. Tamulis.

Lietuvių Fondui vajus skaitoma pasisekė.

Kitais metais švenčiant dešimtmetį nuo įsikurimo Lietuvių Fondo, yra vilčių, kad paskirta kvota bus išpildyta su viršum. D. Mek.

RŪTA, RŪTA, RŪTA

Rūta ne tik gražiai žaliuoja, bet stato įvairiausių namus ir net pagal patiektus planus. Taigi nepraleiskite šio pranešimelio neatkreipę dėmesio. O jeigu norėsite įsigyti jau pastatytą ar vartotą namą gerame stovyje, tai vis tiek kreipkitės: A. Markevičius, RŪTA, INC. 3002 Santa Monica Blvd., SANTA MONICA, Calif. 90404.

Skaitykit ir platinkit DIRVĄ

WANTED AT ONCE
1ST CLASS SKILLED
MONOSOT OPERATORS
For leading diamond tool manufacturer. Must have diamond lapping experience. Successful candidate must have several years experience. Excellent working conditions.
ABRASIVE DIAMOND TOOL
30231 Stephenson Hwy.
Madison Heights, Mich.
(87-96)